

HØRINGSNOTAT

FORSLAG TIL NY AV FORSKRIFT OM VANNFORSYNING OG DRIKKEVANN (DRIKKEVANNSFORSKRIFTEN)

Innhold

1.	Innledning	2
2.	Hovedinnholdet i forskriftskastet.....	2
3.	Nærmere om høringsnotatet.....	3
4.	Bakgrunn for forslaget	3
4.1	Protokoll om vann og helse	4
4.2	Drikkevannsdirektivet.....	4
4.3	Water Safety Plans.....	5
4.4	Forebyggende sikring	6
4.5	Utfordringer knyttet til ledningsnett	6
4.6	Klimaendringer	6
4.7	Høringen av forslag til endringer i § 4 høsten 2010	7
4.8	Bruk av språkkonsulenter	7
5.	Innholdet i forskriftskastet	7
5.1	Inndeling av vannverkene.....	9
5.2	Internt fordelingsnett	10
6.	Kommentarer til hver bestemmelse	10
7.	Økonomiske og administrative konsekvenser.....	43
8.	Høringssvar	44

1. INNLEDNING

Den gjeldende forskriften om vannforsyning og drikkevann (drikkevannsforskriften) ble fastsatt 4. desember 2001. På bakgrunn av ny kunnskap, endringer i direktivet og den generelle samfunnsutviklingen har Helse- og omsorgsdepartementet (HOD) funnet det nødvendig å revidere og fornye drikkevannsforskriften. Forskriftsarbeidet er en del av regjeringens satsing på å ruste Norge for fremtiden.

Regjeringen fastsatte 22. mai 2014 nasjonale mål for vann og helse i samsvar med Verdens helseorganisasjon/UNECEs protokoll for vann og helse. Revisjon av drikkevannsforskriften er et sentralt tiltak for å følge opp målene.

Hovedutfordringene på drikkevannsområdet er stort lekkasjetap i ledningsnettene med fare for innsug av helseskadelige smittestoffer og andre farlige stoffer samt at i størrelsesorden 600 000 mennesker får vann fra små vannforsyninger med ukjent vannbehandling og kvalitet.

Mattilsynet har gjennomført en omfattende prosess i forbindelse med utarbeidelsen av det foreliggende høringsutkastet. Representanter for vannforsyningssystemene, Mattilsynets tilsynsinspektører og vitenskapelig kunnskapsstøtte har vært involvert i prosessen.

2. HOVEDINNHALDET I FORSKRIFTSUTKASTET

Vi foreslår en rekke strukturelle endringer i forskriften for å gjøre den mer leservennlig, og for å presisere tydeligere hvem de ulike bestemmelsene gjelder for. Der det er mulig, foreslår vi å regulere drikkevannet mer på linje med andre næringsmidler. I tråd med dette foreslår en egen paragraf om farekartlegging og farehåndtering. Håndtering og kontroll med kartlagte farer ønskes innført som et gjennomgående prinsipp. Dette er i samsvar med Verdens helseorganisasjons anmodning om å legge såkalte Water Safety Plans til grunn for trygg vannforsyning. I det generelle matregelverket er dette prinsippet nedfelt i kravene om fareanalyse og kritiske styringspunkter – og omtales som krav om HACCP (Hazard Analysis and Critical Control Point).

Som følge av konklusjonene etter Mattilsynets ledningsnettkampanje i 2012, og som et tiltak for å nå de nasjonale målene for vann og helse, foreslår vi en ny bestemmelse som stiller tydeligere krav om vedlikehold av ledningsnettene. Vi foreslår også å tydeliggjøre kravet til kompetanse ved å gjøre det generelle kravet i matloven til en eksplisitt bestemmelse i drikkevannsforskriften. På bakgrunn av endret sikkerhetssituasjon og økt sårbarhet foreslår vi en egen bestemmelse om forebyggende sikring. Vi foreslår videre et krav om opplæring av ansatte med sikte på å etablere en sikkerhetskultur for å redusere sårbarhet. Kravet om oppstarttillatelse i den gjeldende drikkevannsforskriften, foreslås ikke videreført i ny forskrift. Vi foreslår at kravet erstattes med en registreringsplikt ved oppstart. Dermed fjernes det generelle godkjenningskravet, mens kravet om plangodkjenning beholdes.

I utkastet til ny drikkevannsforskrift foreslår vi å ansvarliggjøre vannverkseieren i større grad og tydeliggjøre kommunens plikter til å ta drikkevannshensyn i forbindelse med planarbeid etter plan- og bygningsloven. Som en følge av dette foreslår vi å fjerne den direkte

hjemmelen for Mattilsynet til å lage lokale drikkevannsforskrifter. Et annet tiltak er at vannverkseieren får en tydelig plikt til å utarbeide en tilpasset prøvetakingsplan basert på farekartleggingen. Vannverkseieren må selv vurdere hvor mange prøver det er nødvendig å ta og hvor disse skal tas. Det vil fortsatt være minstekrav, men ikke et konkret krav til antall nettkontrollprøver slik det er angitt i den gjeldende drikkevannsforskriften.

I utkastet til ny drikkevannsforskrift er pliktene for de små vannforsyningssystemene økt noe for å sikre bedre vannkvalitet på bakgrunn av at ca. 600 000 personer får sin vannforsyning fra slike anlegg. Dette innebærer registreringsplikt og krav om nødvendige tiltak og kontroll for å sikre trygt vann ved alle vannforsyningssystemer som leverer til flere enn én abonnent. Det innebærer at også de små vannforsyningssystemene skal utarbeide en skriftlig prøvetakingsplan. Planens omfang og kompleksitet skal stå i forhold til systemets størrelse.

I utkastet til ny drikkevannsforskrift foreslås krav som retter seg mot kommunene, samlet i en paragraf. Dette er en tydeliggjøring av kravet om å ta drikkevannshensyn i plansammenheng og avgi uttalelse til planer for nye vannforsyningssystemer eller ved endring av eksisterende vannforsyningssystemer. I tillegg foreslår vi i samsvar med nasjonale mål for vann og helse at kommunene skal ha oversikt over vannforsyningssystemene i kommunen og tilgjengelig informasjon om vannkvaliteten for de rapporteringspliktige vannforsyningssystemene.

3. NÆRMERE OM HØRINGSNOTATET

De forholdene som har gjort at vi ønsker å revidere drikkevannsforskriften, er beskrevet først i høringsnotatet, under overskriften bakgrunn for forslaget. Her beskriver vi også nærmere noen av de viktigste punktene under egne overskrifter.

Hoveddelen av høringsnotatet er viet innholdet i utkastet til ny drikkevannsforskrift. Først gir vi en skjematisk fremstilling av hvor de største endringene er. Deretter omtaler vi to viktige generelle endringer som gjelder flere bestemmelser, under hver sin overskrift.

Hver enkelt bestemmelse har deretter fått sin egen omtale. Her kommenterer vi hva som er nytt, sammenliknet med den gjeldende drikkevannsforskriften, vi forklarer hva vi ønsker å oppnå med bestemmelsen, om det er noe relevant tilgrensende regelverk, og eventuelle konsekvenser vi ser for oss med de foreslåtte endringene.

Økonomiske og administrative konsekvenser er oppsummert avslutningsvis i høringsnotatet samt informasjon om hvordan hørings svarene kan sendes.

4. BAKGRUNN FOR FORSLAGET

Drikkevannsforskriften ble gjennomgått i sin helhet i 2001. Siden den gang har små og store endringsbehov oppstått, og departementet har fastsatt en del mindre endringer i forskriften i løpet av disse årene. I den senere tiden har det kommet frem ytterligere behov for endringer, og tiden har vært inne for en fullstendig gjennomgang av hele forskriften.

4.1 Protokoll om vann og helse

Norge har for å gjøre drikkevannet vårt enda tryggere fastsatt konkrete nasjonale mål under Verdens helseorganisasjon og UNECEs protokoll for vann og helse. Hensikten med Verdens helseorganisasjon og UNECEs protokoll for vann og helse er å oppnå tilstrekkelig forsyning av rent drikkevann og tilfredsstillende sanitære forhold for alle. Partene til protokollen har forpliktet seg til å sette mål på flere områder for å ivareta dette. Norge ble en part av protokollen i 2004, og har i måldokumentet vedtatt av regjeringen i mai 2014, satt opp en rekke forpliktende mål. Disse målene er blant annet satt for å gjøre drikkevannet som leveres forbrukerne tryggere, redusere omfanget av utbrudd og tilfeller av vannbårne sykdommer, øke andelen mennesker som er tilknyttet felles vannforsyning, bedre funksjonssikkerheten til ledningsnettet for drikkevann, heve kvaliteten på driftsrutiner ved vannforsyningssystemene og bedre informasjonen til publikum om drikkevannskvaliteten. Under hvert mål er det i måldokumentet forslag til tiltak for å nå målene. En rekke av disse tiltakene kan lettere gjennomføres med en ny drikkevannsforskrift. De fleste nye bestemmelsene i utkastet til ny drikkevannsforskrift er utformet med tanke på dette.

4.2 Drikkevannsdirektivet

Drikkevannsforskriften er den norske gjennomføringen av EUs drikkevannsdirektiv 98/83/EF, som er et minimumsdirektiv. Dette innebærer at drikkevannsforskriften som et minimum må ha de samme kravene som drikkevannsdirektivet har fastsatt. I følge direktivets artikkel 4 skal det enkelte land gjennomføre tiltak for å sikre at drikkevannet har tilstrekkelig hygienisk og bruksmessig kvalitet. Siden selve direktivet i hovedsak fastsetter sluttproduktkrav, er de mer prosess- og prosedyremessige kravene som vi foreslår i den nye norske forskriften, en oppfølging av direktivets artikkel 4. Det samme gjelder for drikkevannsforskriften fra 2001.

Drikkevannsdirektivet omfatter "water for human consumption" som i norsk, svensk og dansk språkversjon er oversatt til "drikkevann". Begrepet omfatter alt vann til drikke, matlaging og andre husholdningsformål samt alt vann til bruk i næringsmiddelforetak med mindre det er utelukket at vannets kvalitet kan påvirke det ferdige næringsmiddelets helsemessige egnethet.

Hygieneregelverket på matområdet åpner for bruk av tre typer vann i næringsmiddelforetak. I de aller fleste tilfellene kreves det bruk av vann som på engelsk er kalt "potable water". Også dette begrepet har blitt oversatt til drikkevann i norsk, svensk og dansk språkversjon. I tillegg åpner hygieneregelverket for at det på visse produksjonstrinn kan benyttes "rent vann" og "rent sjøvann". Rent sjøvann kan eksempelvis benyttes i produksjonen av sjømatprodukter, også etter varmebehandling. Den norske drikkevannsforskriften har alltid omfattet alt vann til bruk i næringsmiddelforetak. For å tydeliggjøre disse forholdene, er det i forslaget til ny forskrift tatt inn i definisjonene henvisninger til gjeldende hygieneregelverk på næringsmiddelområdet.

Vedlegg II og III til EUs drikkevannsdirektiv ble vedtatt endret høsten 2015. Endringene åpner for noe større fleksibilitet i forhold til prøvetaking og er et skritt i retning av å tilnærme direktivet til det tidligere omtalte prinsippet om at kontroll skal være basert på farekartlegging.

Endringsrettsakten vil bli tatt inn i EØS-avtalen og endringen er innpasset i forslaget som her sendes på høring.

Ved samme endring ble kravene til prøvetaking av vann i flasker eller annen emballasje tatt ut av direktivet fordi dette anses tilstrekkelig regulert i hygieneregelverket for næringsmidler. Som en følge av dette, foreslås de bakteriologiske kravene til vann i flasker eller annen emballasje ikke å inngå i ny drikkevannsforskrift. De aktuelle kravene vil bli foreslått tatt inn i forskrift om næringsmiddelhygiene, siden den forskriften har krav til mikrobiologiske kriterier for næringsmidler.

Et tredje forhold som følger av direktivendringen, er at radioaktivitetsparameterne tas ut. Aktuelle krav vil bli foreslått tatt inn i forskrift om visse forurensende stoffer i næringsmidler.

4.3 Water Safety Plans

Verdens helseorganisasjon har utviklet Water Safety Plans (WSP), som et trinnvis verktøy for å håndtere risiko i vannforsyningssystemer. Norge har i forbindelse med arbeidet med Protokollen for vann og helse, og i dialogen med aktuelle EU-organer, vært en pådriver for å innarbeide WSP-prinsippene i europeisk drikkevannsforskrift. I forbindelse med revisjonen av vedleggene til drikkevannsdirektivet, vises det i fortalen til at endringen er en tilpasning i retning av disse prinsippene.

WSP er inndelt i elleve trinn. De elleve trinnene er implementert i utkastet til ny drikkevannsforskrift i ulike paragrafer, som vist i tabellen under.

WSP trinn 1	Finne frem til hvem som skal utføre arbeid ved vannforsyningssystemet	
WSP trinn 2	Beskrive vannforsyningssystemet	Implementert i § 10 a
WSP trinn 3	Identifisere farer og vurdere risiko	Implementert i § 9
WSP trinn 4	Bestemme og validere kontrolltiltak og revurdere og prioritere risikoene	Implementert i § 9
WSP trinn 5	Utvikle vedlikeholdsplaner og holde disse oppdaterte	Implementert i §§ 15 og 17
WSP trinn 6	Definere hvordan kontrolltiltakene kan overvåkes	Implementert i § 22
WSP trinn 7	Verifisere hvorvidt WSP virker etter hensikten	Implementert i §§ 10 c, 23 og 24
WSP trinn 8	Forberede ledelsesprosedyrer for normale forhold og for hendelser	Implementert i §§ 10 b og d og 21
WSP trinn 9	Utvikle kunnskap og ferdigheter hos de som utfører arbeid ved vannforsyningssystemet	Implementert i § 11
WSP trinn 10	Planlegge og gjennomføre regelmessig gjennomgang av WSP	Implementert i § 9
WSP trinn 11	Revidere WSP som følge av en hendelse	Implementert i § 10 e

4.4 Forebyggende sikring

I følge Politiets sikkerhetstjenestes åpne trusselvurdering går utviklingen i negativ retning. På samme måte påpeker Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM) at risiko- og sårbarhetsbildet på flere områder er mer komplekst og at trusselen er økende eller vedvarende høy. NSM har særlig fokus på at det er viktig å forebygge, oppdage og håndtere data-angrep i tillegg til å sikre installasjoner og anlegg. Det er også viktig å få på plass en sikkerhetskultur. Vi foreslår derfor en egen bestemmelse om forebyggende sikring og at alle ansatte får opplæring om betydningen av sikringskravene.

4.5 utfordringer knyttet til ledningsnett

Mattilsynet gjennomførte en stor tilsynskampanje om tilstanden til ledningsnett til norske vannforsyningsssystem i 2012. Prosjektet konkluderte med at vannforsyningsssystemene har stort forbedringspotensial når det gjelder å ha styring og kontroll med drikkevannskvaliteten i ledningsnett. Selv om det i hovedsak er trygt å drikke vann som er tappet fra kranen i Norge, viser resultatene fra kampanjen at det er mange vannforsyningsssystem som har utfordringer med å sikre hygienisk drift av ledningsnett. I evalueringen av kampanjen konkluderte prosjektet med at drikkevannsforskriften bør endres slik at kravene til ledningsnett blir tydeligere.

Rådgivende Ingeniørers Forening har i sine rapporter "Norges tilstand - State of the Nation" gjentatte ganger påpekt at utskiftingstakten av ledningsnett er for lav og at lekkasjetapet er svært stort sammenlignet med andre vestlige land. Også bransjeorganisasjonen Norsk Vann uttrykker på sine nettsider at ledningsnett er en av de største utfordringene Norge har når det gjelder infrastruktur. Det har et stort vedlikeholdsbehov. Norsk Vann har utarbeidet en rekke rapporter som omhandler temaet.

4.6 Klimaendringer

Ekstremvær øker i Norge. Økt årlig middeltemperatur, mer kraftig nedbør og vind samt hyppigere fryse-/tine-episoder kan gi betydelige utfordringer for drikkevannsforsyningen grunnet økt erosjon og næringsavrenning. Det er også økt risiko for at miljøgifter havner i drikkevannskilden i forbindelse med flom. Ekstremvær kan videre forårsake ledningsbrudd ved for eksempel frost eller flom som gir utgraving og ras. Sikkerhetsbarrierer kan svikte, vannbehandlingsanlegg kan bli overbelastet og effektiv desinfeksjon forhindret. Ekstremvær kan samtidig medføre strømbrudd. Alvorlige flommer kan medføre omfattende skader for vannverk som er tilknyttet vassdrag. Vannforsyningen til store regioner kan da rammes. Klimaendringer og naturskader kan i kombinasjon med et aldrende ledningsnett føre til økt fare for forurensning av drikkevannet. For å møte utfordringene er det nødvendig med langsiktig og helhetlig kommunal planlegging der drikkevannshensynet inngår. I tillegg er det nødvendig med tilstrekkelig vannbehandling, innarbeidede rutiner og beredskap for å sikre trygt vann i ekstremværsituasjoner. Vi foreslår derfor tydeligere krav på disse områdene.

4.7 Høringen av forslag til endringer i § 4 høsten 2010

Kommunale vannverkseiere etterlyste muligheter for å beskytte tilsigsområdet sitt, og ba i den forbindelse Mattilsynet om å fastsette lokale forskrifter med hjemmel i den gjeldende drikkevannsforskriften § 4. Mattilsynet har derimot lenge ment at lokale forskrifter med hjemmel i drikkevannsforskriften ikke er den beste metoden for å beskytte tilsigsområdet. Vanntilsigsområdene bør i størst mulig grad avsettes og beskyttes gjennom arealplanarbeidet etter plan- og bygningsloven. Mattilsynet utarbeidet derfor et utkast til ny § 4, som ble sendt på høring høsten 2010. I dette utkastet tydeliggjorde Mattilsynet at aktiviteter som kan føre til fare for forurensning av drikkevannet, er omfattet av forbudet mot å forurense fastsatt i den gjeldende drikkevannsforskriften § 4 første ledd. Vannverkseiers plikt til å informere om forbudet der det er relevant, ble fremhevet.

Gjennom høringen kom det inn en del positive tilbakemeldinger, men også noen konstruktive forbedringsforslag som Mattilsynet ønsket å innarbeide. Eksempelvis at endringer i § 4 også burde innebære noen endringer i § 14 i den gjeldende forskriften.

Samme høst ble det bestemt at Mattilsynet skulle gå i gang med en fullstendig gjennomgang av hele drikkevannsforskriften. Disse endringene foreslås derfor på nytt nå, sammen med de øvrige endringene i drikkevannsforskriften.

4.8 Bruk av språkkonsulenter

I prosessen med å utforme utkastet til ny drikkevannsforskrift har Mattilsynet, som en prøveordning, fått hjelp fra eksterne språkkonsulenter. Det har vært gjennomført ti språkverksteder, og departementet er interessert i tilbakemelding på om dette arbeidet har gitt synlig effekt. Er utkastet til ny drikkevannsforskrift enklere å forstå og mer leservennlig enn den gjeldende drikkevannsforskriften?

5. INNHOLDET I FORSKRIFTSUTKASTET

Utkastet til ny drikkevannsforskrift er betydelig omstrukturert sammenliknet med gjeldende drikkevannsforskrift. En del av de store endringene går ut på at bestemmelsene gjelder for mindre vannforsyningssystem enn de gjør i den gjeldende drikkevannsforskriften. Vi foreslår også å gjøre det tydeligere hvilke bestemmelser som gjelder for enkeltvannforsyninger, og hvilke som ikke gjør det.

Tabellen under gir en forenklet og skjematisk oversikt over hvor store endringer som foreslås for de ulike bestemmelsene, angitt med farge på raden. I denne tabellen er vannforsyningssystemenes størrelse angitt i form av et tall som viser til antall abonnenter.

	Den gjeldende drikkevannsforskriften	Utkastet til ny drikkevannsforskrift
Forurensning	1+	1+
Trygghetskrav	1+	1+

Ytterligere kvalitetskrav	2+ grenseverdi	2+ tiltaksgrense
Sted for regelverksetterlevelse	2+	2+
Tiltak	2+	2+
Farekartlegging/håndtering	1+	2+ stor betydning for mange bestemmelser
Internkontroll	1+	2+ 20+ skriftlig
Kompetanse/opplæring	Ikke et direkte krav	+2
Registrering	20+	2+
Plangodkjenning	20+	20+
Oppstartstillatelse	20+	Erstattet med registrering
Beskyttelsestiltak	1+ hjemmel for lokale forskrifter	2+ lokale restriksjoner fastsettes som bestemmelser i hensynssoner etter PBL
Vannbehandling	1+ nødvendig beskyttelse 20+ minst to barrierer	2+ tilstrekkelig antall barrierer
Vannbehandlingskjemikalier	1+	2+
Ledningsnett	Ikke et direkte krav	2+
Materialer	1+	2+
Leveringssikkerhet	1+	2+
Forebyggende sikring	Ikke et direkte krav	2+
Beredskap	1+	2+
Prøvetakingsplan	20+ krav ved godkjenning	2+
Nettkontroll	20+ konkret krav til antall prøver	Vannverkseieren skal ut fra farekartleggingen vurdere hva som er nødvendig antall prøver
Råvannsprøver	1+	2+
Drikkevannsprøver	20+	2+
Rapportering	20+ generell hjemmel til å kreve informasjon	20+ konkret rapporteringshjemmel
Opplysning abonnenter	2+	2+
Opplysning Mattilsynet	1+	2+
Kommunens plikter	Ikke et konkret krav	Drikkevannshensyn i planarbeid og kommunen skal ha oversikt over alle vannforsyningssystemer

- 1 = enkeltvannforsyning (1 «abonnt»)

2 = vannforsyningssystem med 2 abonnenter

20 = vannforsyningssystem med 20 abonnenter (10 m³ vann)

+ = «fra og med»

	Liten eller ingen endring
	Moderat endring
	Stor endring

5.1 Inndeling av vannverkene

I utkastet til ny forskrift foreslår vi å endre på den måten vannforsyningssystemene sorteres i ulike størrelser. Hittil har vannforsyningssystemene vært sortert etter antallet mennesker som blir forsynt med drikkevann fra det aktuelle vannforsyningssystemet. Hvordan dette telles eller beregnes varierer en del fra vannforsyningssystem til vannforsyningssystem. Antallet mennesker blir ofte basert på anslag, hvor folkeregistrerte mennesker i det geografiske området vannforsyningssystemet leverer til, blir talt opp. I tillegg blir vanligvis antallet fritidsboliger talt opp, og multiplisert med 2,5 som er en gjennomsnittlig husstandsstørrelse. Arbeidstakere på eventuelle arbeidsplasser som vannforsyningssystemet leverer til, blir ofte talt opp på bakgrunn av arealet bedriften benytter, og multiplisert med anslått antall arbeidstakere som benytter dette arealet. Serveringsteder telles gjerne etter antall stoler i serveringsstedet, uavhengig av om de er lite eller mye besøkt. Når det gjelder vannforsyningssystemer som leverer til næringsmiddelprodusenter, regner de vannforbruk for næringsmiddelprodusentene og deler normalt på 160 liter, som det er anslått at er den vannmengden en person i Norge bruker per døgn.

EUs drikkevannsdirektiv oppgir kravene i kubikkmeter drikkevann produsert, men tillater at dette regnes om til personer forsynt dersom de nasjonale myndighetene ønsker dette. Direktivet oppgir imidlertid omregningsfaktoren til å være 200 liter per person per døgn. Norske vannforsyningssystemer som leverer vann til næringsmiddelprodusenter, kan dermed bli avkrevd for få prøver i forhold til det Norge er pålagt å kreve etter drikkevannsdirektivet.

Summen av antall mennesker norske vannforsyningssystemer forsyner beregnet etter dages metode, overstiger langt den virkelige summen av antall mennesker i Norge. Det er stor grad av usikkerhet og unøyaktige anslag som ligger til grunn for størrelsessorteringen av vannforsyningssystemene i dag.

I dette forskriftsutkastet foreslår vi å endre sorteringen av vannforsyningssystemene til en inndeling basert på mengde produsert vann. Vi mener dette vil gi et mer objektivt bilde av vannforsyningssystemets størrelse. Dersom vannforsyningssystemet leverer vann til et stort hyttefelt med lite forbruk, bør kravene være mindre, mens vannforsyningssystem som leverer til en næringsmiddelprodusent som produserer mat til et stort antall mennesker, bør ha høyere krav.

En sortering av vannforsyningssystemene basert på antall kubikkmeter vann produsert i utkastet til ny drikkevannsforskrift, gjør at de norske vannforsyningssystemene blir inndelt etter samme prinsipp som vannforsyningssystemene blir i EUs drikkevannsdirektiv, og i de nasjonale drikkevannsforskriftene i for eksempel Sverige og Danmark.

En ulempe med denne måten å sortere på, er at de vannforsyningssystemene som har høy lekkasjeprosent fra ledningsnett, eller som forsyner abonnenter som bruker mye vann som ikke går til konsum, får strengere krav enn ved en personbasert inndeling. Samtidig vil en slik sortering kunne gi et insentiv for å tette ledningsnett for vannforsyningssystemer med høy lekkasjeprosent. Og for vannforsyningssystemer som leverer vann til abonnenter som er storforbrukere av vann som ikke går til konsum, vil de kanskje uforholdsmessig strenge

kravene i drikkevannsforskriften utgjøre en minimal økning av byrdene tatt i betraktning at vannverket uansett må være av en viss størrelse for å kunne levere større mengder vann.

Enkelte vannforsyningssystemer har store svingninger i mengden vann de produserer gjennom året. Dette gjelder for eksempel små vannforsyningssystemer som leverer drikkevann til sesongåpne steder som for eksempel campingplasser, eller hyttefelt som benyttes mye bestemte tider av året. Det er viktig at kravene som settes til vannforsyningssystemet gjenspeiler maksimal belastning i en normalsituasjon. Derfor skal kravene settes i forhold til mengden vann produsert på det tidspunktet av året hvor det produseres mest vann. For å gjøre denne beregningen entydig skal alle vannverkseierne ta utgangspunkt i den uken av året med høyest produksjon.

En del av de små vannforsyningssystemene har ikke vannmåler, og vet dermed ikke hvor mye vann de produserer. Eierne av disse vannforsyningssystemene kan multiplisere antall personer forsynt, den uken av året hvor vannforsyningssystemet forsyner flest personer, med 0,2 m³. Dette tallet er omregningsfaktoren fastsatt i drikkevannsdirektivet, og regnestykket vil gi et tall for mengde produsert vann ved vannforsyningssystemet.

5.2 Internt fordelingsnett

Internt fordelingsnett blir i forskriftutkastet tydelig en del av virkeområdet. Det er viktig at det interne fordelingsnettet i sykehus eller boligblokker ikke er årsak til helseskadelig drikkevann, og i utkastet til ny drikkevannsforskrift gis eieren av det interne fordelingsnettet et tydelig ansvar for å holde dette i tilfredsstillende stand. Tekniske installasjoner som fordeler eller oppbevarer vannet til forbrukere i en enkelt husholdning, holdes nå utenfor definisjonen av internt fordelingsnett. Hensikten er å legge oss på matlovens definisjon av virksomheter når det gjelder internt fordelingsnett. Virksomhetsbegrepet i matloven unntar aktiviteter som skjer i privat regi og til bruk i privat husholdning.

6. KOMMENTARER TIL HVER BESTEMMELSE

§ 1 Formål

Formålet med utkastet til ny drikkevannsforskrift er å sikre helsemessig trygt drikkevann som er egnet til bruk for alle innbyggerne i Norge. At drikkevannet er helsemessig trygt betyr at det ikke inneholder mikroorganismer, parasitter eller stoffer i mengder som kan være helseskadelige. Drikkevann er vårt viktigste næringsmiddel, og det er helt sentralt at vannet som leveres, ikke fører til sykdom. Drikkevannet skal også være egnet til bruk. Eksempelvis skal det ikke ha framtrepende lukt, smak eller farge. Forskriftens bestemmelser gjenspeiler disse formålene ved at det stilles trygghetskrav og ytterligere kvalitetskrav til drikkevannet, og ved at det stilles krav til prosessen som skal lede frem til helsemessig trygt drikkevann som er egnet til bruk. Det er viktig at vannforsyningssystemene leverer tilstrekkelig mengder drikkevann, både av drikkevannshensyn og av hensyn til sanitærvann og slokkevann. Dette er særskilt regulert i forskriften og er nærmere omtalt i kommentaren til § 19.

§ 2 Virkeområde

Forskriftens virkeområde definerer hvilke forhold som er omfattet. Matlovens rettsgrunnlag er ethvert forhold som kan føre til fare for forurensning av vannforsyningssystemet og det interne fordelingsnett. Alt drikkevann og alle forhold som kan ha innvirkning på drikkevannet er omfattet, fra vanntilsigsområdet til tappepunktet. Selv om utkastet til ny drikkevannsforskrift først og fremst retter seg mot vannverkseierne, vil også andre kunne rammes av forskriften i samsvar med *alle forhold*. Et eksempel er bestemmelsen i § 4 som retter seg mot *enhver*, også de som ikke er vannverkseiere. Et annet eksempel er de bestemmelsene der eierne av interne fordelingsnett er nevnt spesielt.

Forskriften er ikke avgrenset mot den private sfære. Likevel er det slik at mange av forskriftens materielle bestemmelser avgrenses mot drikkevann til en enkelt privat husholdning, i samsvar med forskriftens definisjon av enkeltvannforsyning og vannforsyningssystem.

Virkeområdet tydeliggjør at forskriften gjelder alle steder, også på luft- og sjøfartøyer og på kontinentalsokkelen. Særregelverket for aktiviteter i petroleumsvirksomheten (aktivitetsforskriften), for utforming og utrustning av innretninger med mer i petroleumsvirksomheten (innretningsforskriften) og for innredning og omforpleiningstjenesten på skip har henvisninger til kravene i drikkevannsforskriften.

I forskrift om helselovgivning for Svalbard og Jan Mayen, som ble fastsatt i juni 2015, er det i § 12 angitt at matloven gjelder for Svalbard. Det er videre angitt at forskrifter med hjemmel i matloven gjelder for Svalbard bare dersom det er fastsatt i den enkelte forskrift. Vi foreslår med denne endringen at den nye drikkevannsforskriften gjelder for Svalbard.

Vi foreslår å ta ut unntaket i gjeldende forskrift om at forskriften ikke omfatter vann omfattet av legemiddellovgivningen, fordi det er en unødvendig presisering.

§ 3 Definisjoner

I utkastet til ny drikkevannsforskrift har vi lagt inn flere definisjoner enn i dagens forskrift.

- a) *Drikkevann*: Forslaget til definisjon er lagt nært opp til ordlyden i drikkevannsdirektivets definisjon av drikkevann. Som omtalt innledningsvis i forbindelse med omtalen av drikkevannsdirektivet omfatter direktivets begrep "water for human consumption" vann til drikke, matlaging og andre husholdningsformål samt alt vann til bruk i næringsmiddelforetak med mindre det er utelukket at vannets kvalitet kan påvirke det ferdige næringsmiddelets helsemessige egnethet. Siden hygieneregelverket på matområdet åpner for bruk av tre typer vann i næringsmiddelforetak, er det tatt inn definisjoner og henvisninger til det sted i hygieneregelverket der de tre typene vann er definert. Den norske drikkevannsforskriften har alltid omfattet alt vann til bruk i næringsmiddelforetak slik også direktivet gjør. Det foreslås ikke å endre på dette. For å tydeliggjøre at alt vann til bruk i næringsmiddelforetak er omfattet, er det i forslaget til ny forskrift tatt inn henvisninger til gjeldende hygieneregelverk på næringsmiddelområdet. Forordning (EF) nr. 852/2004 som det henvises til, gjelder i Norge, jf. [forskrift om næringsmiddelhygiene](#) § 1. Kravene i drikkevannsforskriften gjelder for produksjonen av drikkevann som benyttes i et næringsmiddelforetak. Når drikkevannet er levert fra vannforsyningssystemet for å benyttes i næringsmiddelforetaket, gjelder

hygieneregelverkets bestemmelser om bruken av vannet. Noe annet er at også *kravene* til drikkevannet kan variere noe avhengig av hvilken av de tre typene drikkevann til bruk i næringsmiddelforetak det er. Dette framgår av den enkelte bestemmelse i utkastet.

Vann til andre husholdningsformål, for eksempel rengjøring og sanitære formål, er også en del av begrepet drikkevann. Dette gjelder både i vanlige husholdninger eller tilsvarende bruk i virksomheter. Vann som omdannes til is som skal spises, eller som skal brukes i kontakt med næringsmidler, omfattes også av definisjonen for drikkevann.

- b) *Enkeltvannforsyning*: Enkeltvannforsyning foreslås innført som nytt begrep for det som i den gjeldende drikkevannsforskriften omtales som egen vannforsyning til en enkelt privat husholdning. Det stilles betydelig færre krav til disse systemene, enn til de systemene som inngår i begrepet vannforsyningssystem. I bestemmelsene som gjelder for enkeltvannforsyninger er dette angitt tydelig. En barnehage med egen vannforsyning har ikke en enkeltvannforsyning, da en barnehage ikke kan regnes som en husholdning. En hytte med egen vannforsyning, regnes derimot med i dette begrepet. Stikkledningen og ledningsnett i egen privat husholdning som mottar vann fra et vannforsyningssystem inngår også i definisjonen av enkeltvannforsyning.
- c) *Hygieneregelverket*: Begrepet benyttes i denne forskriften som en samlebetegnelse for forskrift 22.12.2008 nr. 1623 om næringsmiddelhygiene (næringsmiddelhygieneforskriften) og forskrift 22.12.2008 om særlige hygieneregler for næringsmidler av animalsk opprinnelse (animaliehygieneforskriften).
- d) *Hygienisk barriere*: Vi foreslår ingen endring i dette begrepet. Formålet med en hygienisk barriere er å hindre at mikroorganismer, parasitter eller kjemiske stoffer finnes i drikkevannet i en mengde som kan innebære en risiko for at drikkevannet ikke er trygt. En hygienisk barriere kan være naturlig, for eksempel godt råvann med få forurensningskilder og dypt inntak. Den kan også være konstruert, for eksempel i form av vannbehandling. Betegnelsen hygienisk barriere brukes ikke om noe som hindrer stoffer som ikke har betydning for hvorvidt drikkevannet er trygt eller ikke, som for eksempel vannets naturlige innhold av salter eller uskadelige organiske stoffer.
- e) *Internt fordelingsnett*: Det er nytt i utkastet til ny drikkevannsforskrift at det interne fordelingsnett kun omfatter tekniske installasjoner som fordeler eller oppbevarer vannet til forbrukere i *mer enn en enkelt privat husholdning*. Hensikten er å legge oss på matlovens definisjon av virksomheter når det gjelder internt fordelingsnett. Virksomhetsbegrepet i matloven unntar aktiviteter som skjer i privat regi og til bruk i privat husholdning. Dette innebærer at de tekniske installasjonene som fordeler eller oppbevarer vannet til en enkelt privat husholdning ikke inngår i definisjonen av internt fordelingsnett. Tekniske installasjoner som bunkrer vann på luft- og sjøfartøyer inngår i begrepet internt fordelingsnett.
- f) *Kritisk abonnent*: Dette er ikke definert i den gjeldende drikkevannsforskriften. Kritiske abonnenter er en samlebetegnelse på abonnenter som kjennetegnes ved at det er en fare for at de kan forurense drikkevannet i ledningsnett eller det interne fordelingsnett ved trykkdifferanse. Med trykkdifferanse menes forskjeller i trykket som kan resultere i at forurensninger kommer inn i rørene.
- g) *Ledningsnett*: Dette er ikke definert i den gjeldende drikkevannsforskriften. I definisjonen av ledningsnett foreslår vi også å inkludere høydebasseng og andre tekniske installasjoner som for eksempel pumper. Forutsetningen er at det er en teknisk

installasjon som fører vannet en del av strekningen fra råvannskilden til tappepunktet.

- h) *Produsert vann:* Dette er ikke definert i den gjeldende drikkevannsforskriften. I utkastet til ny drikkevannsforskrift har vi valgt å dele inn vannforsyningssystemene etter hvor mye vann de produserer, som et mål på vannforsyningssystemets størrelse. Dette er beskrevet nærmere i den generelle omtalen av forskriftsutkastet.
- i) *Råvann:* Dette er ikke definert i den gjeldende drikkevannsforskriften. Råvannet er det vannet som brukes til å produsere drikkevann, uavhengig av om vannet er grunnvann, fra en innsjø, elv, sjøvann, eller annet.
- j) *Råvannskilde:* Dette er ikke definert i den gjeldende drikkevannsforskriften. Råvannskilden er den vannforekomsten som råvannet hentes fra.
- k) *Sårbar abonnent:* Dette er ikke definert i den gjeldende drikkevannsforskriften. Sårbare abonnenter inkluderer alle abonnenter hvor svikt i vannforsyningen gir en økt sannsynlighet for sykdom, sammenliknet med andre abonnenter. Dette kan være abonnenter som forsyner mange barn eller syke, eller enkelte næringsmiddelforetak som bruker drikkevannet i, eller i tilknytning til, næringsmidler som distribueres til mange mennesker. Flaskevannprodusenter er en type næringsmiddelforetak, og kan være omfattet av begrepet sårbare abonnenter. Forslaget til ny forskrift presiserer hvilke abonnenter som alltid anses å være sårbare.
- l) *Vannbehandlingsanlegg:* Dette er ikke definert i den gjeldende drikkevannsforskriften. Vannbehandlingsanlegg er den tekniske installasjonen som behandler vannet.
- m) *Vannforsyningssystem:* Vi foreslår å ta det vi definerer som enkeltvannforsyning ut av begrepet vannforsyningssystem. Hensikten er å legge oss på matlovens definisjon av virksomheter når det gjelder vannforsyningssystem. Virksomhetsbegrepet i matloven unntar aktiviteter som skjer i privat regi og til bruk i privat husholdning. De som produserer vann til eget, privat bruk, faller derfor utenfor definisjonen av vannforsyningssystem, men vil falle inn under definisjonen av enkeltvannforsyning. Skillet mellom disse går der vannproduksjonen går til flere enn én privat husholdning. Fordi vannforsyningssystem er et innarbeidet begrep, ser vi det ikke som hensiktsmessig å endre dette til begrepet virksomhet. Vi foreslår også å ta begrepet driftsrutiner ut av definisjonen av vannforsyningssystem.
- n) *Vanntilsigsområde:* Dette er ikke definert i den gjeldende drikkevannsforskriften. Begrepet benyttes for å inkludere både området over og under bakken som vannet renner gjennom før det kommer til råvannskilden.
- o) *Vannverkseier:* Med begrepet vannverkseier mener vi i denne forskriften den personen som er driftsansvarlig for vannforsyningssystemet. Dette betyr den eller de fysiske eller juridiske personene som har ansvaret for at regelverkskravene til vannforsyningssystemene overholdes. Interkommunale vannforsyningssystemer vil kunne ha flere vannverkseiere. Det kan for eksempel være en eier for inntaket, behandlingsanlegget og hovedledningen ut fra behandlingsanlegget, og andre eiere av ledningsnettet som fordeler vannet videre til kommunens innbyggere. Når et interkommunalt selskap står som eier, vil det være selskapet som er vannverkseieren etter dette utkastet til ny drikkevannsforskrift. Vi foreslår å ta eier av det vi definerer som enkeltvannforsyning ut av begrepet vannverkseier. Dette betyr at alle bestemmelsene i utkastet som utelukkende retter seg mot vannverkseieren, ikke gjelder for

enkeltvannforsyninger.

§ 4 Forurensning

Denne bestemmelsen er i hovedsak en videreføring av bestemmelsen i den gjeldende drikkevannsforskriften § 4 første ledd. Både direkte forurensning av drikkevannet, og aktiviteter som kan føre til en fare for forurensning av drikkevannet er forbudt. Forbudet retter seg mot enhver, og skiller seg på den måten fra resten av forskriften. I siste punktum foreslår vi å tydeliggjøre plikten for kritiske abonnenter som potensielt kan forurense drikkevannet gjennom ledningsnettets eller det interne fordelingsnettets. Disse skal ha sikring mot tilbakestrøm ved trykkforskjell tilpasset den aktuelle faren for å unngå forurensning av drikkevannet. Vannverkseierens plikt i den gjeldende drikkevannsforskriften § 4 fjerde ledd til å informere om forbudet mot forurensning er nå foreslått flyttet til ny § 14, og er plassert sammen med plikten vannverkseier har til å beskytte drikkevannet mot forurensning.

Begrepet forurensning er definert i forurensningsloven § 6. Denne definisjonen skal legges til grunn dersom det er behov for å utdype begrepet nærmere. I følge forurensningsloven § 8 er vanlig forurensning tillatt fra fiske, jordbruk og skogbruk. Siden forurensningsloven er en generell lov mot forurensning, kan det likevel stilles strengere krav til begrensning av forurensning i vanntilsomsområdet til en drikkevannskilde. Det vises i den sammenhengen til forslaget til § 28 om kommunenes plikt til å ta drikkevannshensyn i forbindelse med planarbeid etter plan- og bygningsloven og forslaget til § 14 om beskyttelsestiltak hvor det fremgår at vannverkseieren om nødvendig skal tilegne seg rettighetene for nødvendig beskyttelse av råvannskilden.

Hensikten med bestemmelsen er å gi et klart forbud mot forurensning av drikkevannet som står seg uten nærmere presisering. Forbudet inkluderer også aktiviteter som kan føre til fare for forurensning, og akkumulert forurensning, det vil si mindre forurensning fra flere kilder som samlet sett har et potensiale for å forurense drikkevannet. Det avgjørende for om noe er forbudt etter denne bestemmelsen, er om det *kan* føre til *fare for* forurensning av drikkevannet. Forbudet rammer med andre ord ikke bare direkte forurensning av drikkevannet. Det må imidlertid være en viss sammenheng i faresituasjonen. En rent hypotetisk fare for forurensning av drikkevannet er ikke tilstrekkelig til å rammes av forbudet. Dette er en streng og inngripende bestemmelse, og innebærer en aktsomhetsplikt for allmennheten som ferdes i områder i nærheten av drikkevannskilder. Det er særlig friluftsløven og dens § 19 som blir satt på prøve i møtet med forbudet mot forurensning av drikkevannet. Allmennheten er ikke gitt noen rettighet etter friluftsløven dersom aktiviteten rammes av forbudet mot forurensning i drikkevannsforskriften. Informasjon fra vannverkseieren til allmennheten er et svært viktig tiltak for å gjøre forbudet kjent, og dette er omtalt i merknaden til § 14 nedenfor.

Mattilsynets hjemmel til å fatte vedtak etter den gjeldende drikkevannsforskriften § 4 andre ledd om hva som faller inn under forbudet i første ledd, er tatt ut. Dette er gjort for å ytterligere fremheve at forbudet i § 4 er et selvstendig virkende forbud. Denne endringen påvirker likevel ikke Mattilsynets generelle tilsyns- og vedtaksmyndighet etter matloven § 23 første ledd. Det følger av denne bestemmelsen at Mattilsynet alltid kan fatte nødvendige

vedtak for å håndheve bestemmelser gitt med hjemmel i matloven, inkludert drikkevannsforskriften. Mattilsynet har samtidig fortsatt adgang til å føre tilsyn med både vannverkseier og enhver. Gjennom § 14 har imidlertid vannverkseieren en tydelig plikt til å beskytte drikkevannet mot forurensning, og Mattilsynet skal ikke inngå som en del av vannverkseierens rutiner for å sikre beskyttelsen.

§ 5 Trygghetskrav

Innholdet i denne bestemmelsen er en videreføring av tilsvarende krav i den gjeldende drikkevannsforskriften, med en tydeliggjøring av vannverkseierens ansvar. Bestemmelsen implementerer drikkevannsdirektivets grenseverdier, og har fokus på sluttproduktet som leveres.

I denne bestemmelsen stilles det krav om at drikkevannet fra alle vannforsyningssystemer alltid skal være helsemessig trygt. Hva som skal til for at drikkevannet er helsemessig trygt er definert på litt ulike, men likevel i stor grad overlappende måter i næringsmiddelhygieneforordningen og i drikkevannsdirektivet. Vi har derfor valgt å gjengi formuleringene fra de ulike rettsaktene slik at vi sikrer samsvar mellom drikkevannsforskriftens bestemmelser og rettsaktene som øvrig næringsmiddelregelverk bygger på.

For drikkevann som ikke er hygieneregelverkets rent sjøvann eller rent vann, angis drikkevannet som helsemessig trygt hvis det ikke inneholder mikroorganismer, parasitter eller stoffer i en mengde som utgjør en potensiell fare for menneskers helse.

I vedlegg 1 er det listet opp en rekke parametere med en grenseverdi. Bestemmelsen i § 5 innebærer et konkret krav om at ingen av disse parameterne kan være i drikkevannet i en mengde som overskrider den grenseverdien som er angitt for hver enkelt parameter.

Kravet om at drikkevannet skal være helsemessig trygt gjelder imidlertid uavhengig av hvilke parametere som er, eller ikke er, listet opp i vedlegg 1. Det er vannverkseiers plikt å vurdere om det kan være parametere som ikke er listet opp i vedlegget, som kan bidra til at drikkevannet ikke er trygt. Vannverkseieren skal sikre at heller ikke disse parameterne er i drikkevannet i nivåer som kan utgjøre en potensiell fare for menneskers helse.

For drikkevann som er hygieneregelverkets rent sjøvann eller rent vann angis drikkevannet som helsemessig trygt hvis det ikke inneholder mikroorganismer, skadelige stoffer eller giftig plankton i mengder som direkte eller indirekte kan påvirke næringsmidlenes hygieniske kvalitet. Denne definisjonen er hentet fra næringsmiddelhygieneforordningen. I utkastet til ny drikkevannsforskrift har vi i tillegg angitt at dette vannet skal overholde de relevante grenseverdiene i vedlegg 1. Vannverkseieren skal i disse tilfellene selv vurdere hvilke grenseverdier som kan være relevante i hvert enkelt tilfelle.

Bestemmelsen stiller i tillegg krav om at eier av intern fordelingsnett skal sikre at det interne fordelingsnettet ikke gjør vannet mindre trygt og at eier av enkeltvannforsyning har et selvstendig ansvar for at drikkevannet er helsemessig trygt.

I den gjeldende drikkevannsforskriften er det åpnet for at Mattilsynet kan gi en dispensasjon fra grenseverdiene under gitte forutsetninger og for en begrenset periode. Dette er en implementering av drikkevannsdirektivets artikkel 9, som setter vilkårene for dispensasjoner. I utkastet til ny drikkevannsforskrift har vi valgt å ikke ha en eksplisitt hjemmel til å gi dispensasjoner. Dersom et vannforsyningssystem ikke klarer å overholde grenseverdiene som er angitt i vedlegg 1, mener vi det er tydeligere virkemiddelbruk å fatte et vedtak på at avviket må utbedres med en realistisk frist for utbedringen. En forutsetning for slik håndtering er de samme som gjelder for dispensasjon i den gjeldende drikkevannsforskriften. Det skal eksempelvis ikke finnes tilfredsstillende vannforsyning fra alternative kilder og avviket skal ikke utgjøre en potensiell fare for menneskers helse. Vi mener denne endringen innebærer en klarere kommunikasjon fra Mattilsynet, og at det på sikt vil oppleves som en forenkling for vannverkseieren.

§ 6 Ytterligere kvalitetskrav

Hovedkravet i denne bestemmelsen er at drikkevannet skal være egnet til bruk. Innholdet i bestemmelsen er noe endret sammenliknet med tilsvarende bestemmelse i den gjeldende drikkevannsforskriften. Endringen består i endret status for den verdien som er angitt for parameterne som kommer i kategorien ytterligere kvalitetskrav i vedlegg 1. I den gjeldende drikkevannsforskriften er også disse verdiene angitt som absolutte grenseverdier. Dette er strengere enn det drikkevannsdirektivet legger opp til. Vi foreslår nå å innføre begrepet tiltaksgrenser for disse parameterne. Forskjellen på begrepene grenseverdi og tiltaksgrense ligger i kravene til tiltak ved overskridelser av verdiene. Dette er beskrevet nærmere i omtalen av § 8 under.

På samme måte som i forslaget til § 5, er det gjort tilpasninger for næringsmiddelforetak som bruker rent vann eller rent sjøvann. Også etter § 6 er det vannverkseieren selv som i disse tilfellene skal vurdere hvilke tiltaksgrenser som kan være relevante i hvert enkelt tilfelle.

Bestemmelsen har på samme måte som § 5 også krav rettet mot eier av internt fordelingsnett og eier av enkeltvannforsyning.

Med den foreslåtte endringen gjør vi kravene i drikkevannsforskriften tilsvarende som kravene i drikkevannsdirektivet for parameterne som kommer i kategorien ytterligere kvalitetskrav. Vi forventer at konsekvensene av denne endringen vil gi en økt grad av regelverksetterlevelse. I dag er det enkelte vannforsyningssystemer som opplever noen av disse grenseverdiene som rigide og svært vanskelige å overholde. Ved å gjøre den foreslåtte endringen, vil det lette situasjonen for vannverkseierne uten å gå på bekostning av kvaliteten av vannet for brukerne.

§ 7 Sted for regelverksetterlevelse

Denne bestemmelsen innebærer en videreføring av tilsvarende krav i den gjeldende drikkevannsforskriften. Bestemmelsen er en implementering av drikkevannsdirektivets artikkel 6.

Innholdet i listen er ikke vesentlig endret sammenliknet med den som er gitt i dagens drikkevannsforskrift, men vi har forsøkt å gjøre den lettere å lese og forstå. Det første punktet i den gjeldende drikkevannsforskriften er splittet i tre, hvor internt fordelingsnett er byttet ut med ordet abonnent på grunn av den nye definisjonen av internt fordelingsnett. Betydningen av innholdet i punkt to og fire i den gjeldende forskriften foreslås uforandret, mens det fjerde punktet om næringsmiddelvirksomheter inngår i det punktet vi foreslår som nytt punkt to, altså abonnent.

- a) Dette gjelder der vannforsyningssystemet leverer drikkevannet til et annet vannforsyningssystem. Selve koblingspunktet er inkludert i det første vannforsyningssystemet, som leverer fra seg drikkevannet.
- b) Dette gjelder der vannforsyningssystemet leverer drikkevannet til et internt fordelingsnett, en enkelt husholdning, et næringsmiddelforetak, eller andre abonnenter. Selve koblingspunktet er inkludert i vannforsyningssystemet.
- c) Dette gjelder der vannforsyningssystemet leverer drikkevannet direkte til et tappepunkt. Dette punktet er ment å dekke de tilfellene der tappepunktet ikke er hos en abonnent. Selve tappepunktet er inkludert i vannforsyningssystemet.
- d) Dette gjelder for virksomheter som omsetter drikkevann på flaske, beholdere eller annen emballasje. I slike tilfeller skal vannet tilfredsstillende kravene i forskriften når det tappes i emballasjen. Det forutsettes at emballasjen ikke reduserer vannkvaliteten etter tapping. Eventuelle avvik etter tapping kan skyldes forhold som vannverkseieren ikke nødvendigvis er ansvarlig for.
- e) Dette gjelder når drikkevannet fraktes i store tanker, ofte fylt med vann fra et vannverk, frem til det stedet vannet skal brukes direkte, eller fordeles videre. I slike tilfeller skal vannet tilfredsstillende forskriftskravene også når det tappes ut av tanken. Vannleveranse fra tankvogn, skip, transport til innretninger på kontinentalsokkelen eller transport i bulk for eksport til et annet land, kan være eksempler på dette punktet.

§ 8 Tiltak

Deler av denne bestemmelsen er en videreføring av tiltaksbestemmelsene i den gjeldende drikkevannsforskriften, men er flyttet fra vedleggene og frem til § 8 i utkastet til ny forskrift. Vi har i tillegg gjort noen justeringer i bestemmelsen for å gjøre tiltaksstrukturen likere slik den er i drikkevannsdirektivet.

Denne bestemmelsen er knyttet tett opp til §§ 5 og 6. Ved avvik fra kravene i disse paragrafene skal vannverkseieren først og fremst finne frem til forklaringen på hvorfor avviket har oppstått. Deretter er oppfølgingen noe ulik avhengig av om avviket utgjør en helserisiko, eller ikke. Avvik fra kravene i § 5 vil alltid kunne utgjøre en helserisiko, mens avvik fra kravene i § 6 må vurderes i hvert enkelt tilfelle. Avvik som utgjør en helserisiko skal korrigeres så raskt som mulig.

Rutiner som skal følges når avvik oppstår, skal vannverkseieren ha planlagt gjennom bokstav d i internkontrollen.

Det er lite materielle endringer i denne bestemmelsen, sammenliknet med kravene i den gjeldende drikkevannsforskriften. Konsekvensene av endringen forventes å være en viss grad av økt regelverksetterlevelse, fordi tiltaksstrukturen er noe forenklet.

§ 9 Farekartlegging og farehåndtering

Dette forslaget til bestemmelse er en videreutvikling av § 5 fjerde ledd i dagens drikkevannsforskrift. I dette utkastet til ny drikkevannsforskrift fremhever vi denne paragrafen som en av de mest sentrale bestemmelsene. Vannverkseieren skal fritt vurdere hele vannforsyningssystemet for å avdekke alt som kan tenkes å true produksjonen av tilstrekkelige mengder helsemessig trygt drikkevann som er egnet til bruk, og deretter forebygge, fjerne eller redusere disse farene.

Bestemmelsen implementerer hovedelementene fra Verdens helseorganisasjons «Water Safety Plans» og næringsmiddelregelverkets «HACCP» i drikkevannsforskriften. Hensikten med bestemmelsen er at vannverkseieren selv skal være bevisst hvilke farer eller problemer som kan true drikkevannet i sitt vannforsyningssystem, og at vannverkseieren skal iverksette mottiltak for å redusere eller eliminere farene. Vannverkseieren kan avdekke dette i forbindelse med gjennomføringen av ROS-analysen som er nødvendig for utarbeidelsen av beredskapsplaner gjennom § 21, men begrepet "Water Safety Plans" går videre enn det som tradisjonelt omfattes av begrepet beredskap. Kravene i § 9 er en selvstendig bestemmelse som handler om *normale driftsfarer* vannverkseieren bør forvente seg med en viss sannsynlighet.

Flere av de følgende paragrafene i utkastet kan ses som spesifisering av spesielt viktige momenter som ellers ville blitt omfattet av § 9, se for eksempel § 15 og § 17.

De normale driftsfarene skal forebygges, fjernes eller reduseres til et akseptabelt nivå gjennom farehåndteringen i § 6. I beredskapsplanen skal vannverkseieren sikre at vannforsyningssystemet har en plan for å håndtere hendelser som ikke kan forebygges i det daglige, men som likevel kan tenkes å oppstå under kriser eller katastrofer i fredstid eller ved krig.

Det er ikke eksplisitt uttrykt at denne bestemmelsen skal tilpasses vannforsyningssystemets art og omfang, men dette følger av forholdsmessighetsprinsippet og bestemmelsen skal følgelig forstås slik. Store vannforsyningssystemer må gjøre en omfattende og mer kvalitetssikret identifisering av farer som kan true tryggheten, kvaliteten eller mengden av drikkevannet, og tilsvarende gjennomføring av tiltak. Mindre vannforsyningssystem kan gjøre denne identifiseringen og gjennomføringen på et enklere nivå under forutsetning av at det gir rimelig trygghet.

Farer kan være biologiske, kjemiske eller fysiske stoffer som kan ha en helseskadelig virkning. En av flere kilder til å finne frem til relevante farer kan være det som er funnet gjennom karakteriseringen og vurderingen av miljøpåvirkninger utført i henhold til vannforskriften § 15.

Store nedbørsmengder, kritiske abonnenter på ledningsnettet eller dyretråkk over isen på vinteren er eksempler på årsaker til farer som kan true tryggheten, kvaliteten eller mengden av drikkevann. Rensemeter som tar høyde for flomforurensninger, tilbakestrømssikring hos kritiske abonnenter og gjerde rundt råvannskilden er eksempler på tiltak som forebygger, fjerner eller reduserer årsakene til farer til et akseptabelt nivå.

Konsekvensene av å tydeliggjøre dette kravet til farekartlegging og farehåndtering vil sannsynligvis være at vannverkseierne er mer bevisste hva som kan utgjøre farer i vannforsyningssystemet. Dette kan føre til en flytting av vannverkseiers arbeidsbelastning fra reparering til forebygging. I tillegg vil resultatet av disse vurderingene danne et grunnlag for flere andre bestemmelser i forskriften.

§ 10 Internkontroll

Dette forslaget er en videreføring av internkontrollkravet i den gjeldende drikkevannsforskriften. Hensikten med internkontrollen er tydeliggjort, gjennom en omstrukturering av bestemmelsen. Internkontrollen er et verktøy vannverkseieren skal bruke for å sikre at vannforsyningssystemet drives i samsvar med forskriftens krav.

Internkontrollen skal fortsatt tilpasses vannforsyningssystemets art og omfang, men vi har konkretisert dette ved å kreve at alle punktene i internkontrollen skal være skriftlige for de vannforsyningssystemene som produserer minst 10 m³ drikkevann per døgn, eller forsyner sårbare abonnenter eller næringsmiddelforetak. Vi har også presisert at prøvetakingsplanen og analyseresultatene skal være skriftlige for alle vannforsyningssystemene.

Et av virkemidlene for å nå et av målene Norge har satt under Verdens helseorganisasjon og UNECEs protokoll for vann og helse er å gi et tydeligere krav til internkontroll. I de nasjonale målene har vi angitt et forslag til konkret tiltak om å forbedre internkontrollrutinene og gjennomføre internkontroll og internrevisjoner. Utkastet til ny § 10 skal bidra til at Norge kan gjennomføre dette tiltaket.

Internkontrollkravet gjelder for alle vannforsyningssystem, uansett om de forsyner 2 abonnenter eller mer enn 200 000. Internkontrollen skal imidlertid tilpasses vannforsyningssystemets art og omfang. Dette innebærer at et vannforsyningssystem som produserer 20 m³ drikkevann per døgn normalt skal ha en mer omfattende internkontroll enn vannforsyningssystemer som produserer 5 m³ drikkevann per døgn. Vannforsyningssystemene som produserer 10 m³ drikkevann per døgn skal ha alle delene av internkontrollen skriftlig, men likevel på et betydelig enklere nivå enn vannforsyningssystemene som produserer 100 m³ drikkevann per døgn. I enkelte tilfeller vil det være aktuelt for Mattilsynet å pålegge vannforsyningssystemer som produserer mindre enn 10 m³ drikkevann per døgn å ha hele eller deler av internkontrollen skriftlig. Dette kan for eksempel være aktuelt der den muntlige beskrivelsen av internkontrollen ikke er tydelig nok eller dersom svarene varierer etter hvem som blir spurt.

Gjennom internkontrollen skal vannverkseieren ha kontroll over driften, og forebygge uønskede hendelser. Ved etableringen av internkontrollen må vannverkseieren gå igjennom

alle forskriftens materielle bestemmelser og svare på bokstav a, b, c, d og e i § 10. I bokstav a må det komme tydelig frem hvem av de som utfører arbeid ved vannforsyningssystemet som er ansvarlig for hvert enkelt krav. For bokstav b er spørsmålet hva som faktisk gjøres ved vannforsyningssystemet for at vannverkseieren kan være sikker på at vannforsyningssystemet følger alle kravene i bestemmelsen. Dette er altså vannforsyningssystemets driftsrutiner. En rutine er en alminnelig akseptert måte å utføre en aktivitet på. I bokstav c ligger det et krav om å oppbevare de observasjonene, svarene eller statistikken vannforsyningssystemet finner eller kommer frem til ved å følge alle de materielle kravene. I bokstav d skal vannverkseieren ha bestemt seg på forhånd hva som skal gjøres, dersom vannforsyningssystemet, til tross for rutinene i bokstav b, ikke følger forskriftskravene. I bokstav e skal de utarbeide rutiner for å lære av feilene sine.

I noen tilfeller ser vi det som hensiktsmessig å regulere hvordan vannforsyningssystemet skal sikre at de følger kravene i forskriften. I disse tilfellene har vi gitt eksplisitte krav om planer i de aktuelle bestemmelsene. Dette gjelder vedlikeholdsplaner for vannbehandlingsanlegget og ledningsnettet, en plan for gjennomføring av beredskapsøvelser og kravet om prøvetakingsplan. Disse planene skal inngå i vannforsyningssystemets internkontrollsystem.

Internkontrollforskriften for næringsmidler skal sikre en systematisert gjennomføring av tiltak for å oppfylle næringsmiddelovgivningen. Drikkevann er et næringsmiddel og er regulert som en del av næringsmiddelovgivningen. Drikkevannsforskriften er spesialregler for næringsmiddelet drikkevann, og derfor vil kravene til internkontroll for vannverkseiere følge av drikkevannsforskriften og ikke av den generelle internkontrollforskriften for næringsmidler.

Endringen av internkontrollbestemmelsen til slik vi foreslår, innebærer en tydeliggjøring av kravet til skriftlighet. Som en konsekvens av dette vil enkelte vannverkseierne kunne oppleve endringen som en innstramning sammenliknet med kravene i dagens drikkevannsforskrift. På den annen side har også den generelle internkontrollforskriften skriftlighetskrav og vannforsyningssystemene som produserer minst 10 m³ drikkevann per døgn har også etter gjeldende forskrift vært omfattet av kravet om internkontroll.

§ 11 Kompetanse og opplæring

Matloven § 8 slår fast at «*virksomheten skal sørge for at enhver som deltar i aktivitet omfattet av denne loven, har nødvendig kompetanse*». For å fremheve at dette kravet også gjelder for vannforsyningssystemer, er det foreslått en egen kompetansebestemmelse i forslaget til en ny drikkevannsforskrift.

Et viktig virkemiddel for å nå flere av målene Norge har satt under Verdens helseorganisasjon og UNECEs protokoll for vann og helse, er å gi et tydeligere krav om kompetanse hos de som bidrar til å produsere og levere drikkevann. Utkastet til ny § 11 skal bidra til at Norge gjennomfører følgende tiltak som foreslås for å nå deler av de nasjonale målene:

- Vannforsyningssystemer som forsyner flere enn 50 personer, bør om nødvendig være tilknyttet et eksternt fagmiljø, for eksempel en driftsassistanse.
- Sikre god rekruttering til VA-faget og god vannfaglig kompetanse i vannverkene.

- Etablering av driftsassistanseordninger for vannverk.

Vi har også lagt inn et krav om at absolutt alle som utfører arbeid ved vannforsyningssystemet skal være kjent med betydningen av trygghetskravene i § 5 og sikringskravene i § 20. Disse bestemmelsene er fremhevet for å tydeliggjøre at det viktigste hensynet er å sikre trygt drikkevann. I tillegg er det viktig å etablere en sikkerhetskultur, jf. omtalen til § 20 om forebyggende sikring. Målet er å unngå fatale hendelser som skyldes uvitenhet.

Utkastet til ny § 11 skal sikre en reell kompetanse ved vannforsyningssystemet, og bidra til en produksjon av trygt drikkevann.

Som en følge av denne bestemmelsen skal vannverkseieren gjennomgå prosessen i vannforsyningssystemet i sin helhet, fra tilsigsområde til tappepunkt. Deretter må vannverkseieren vurdere hva slags kompetanse som er nødvendig for å kunne forstå regelverket, og anvende det på en måte som sikrer trygg produksjon av drikkevann. Til slutt må vannverkseieren sikre at personalet har den kompetansen som kreves ved å gjøre bevisste grep for å sikre en nødvendig kompetanse hos de som utfører arbeidet ved vannforsyningssystemet. Dette kan for eksempel gjøres gjennom utdanning, kurs eller opplæring.

Det er viktig å merke seg at kravet gjelder alle som bidrar til å produsere og levere drikkevann. Med *alle* menes hver enkelt person som utfører en hvilken som helst oppgave for vannforsyningssystemet, uansett om personen er ansatt i virksomheten eller har et annet arbeidsforhold. Eksempler på andre arbeidsforhold kan være vikar, ekstrahjelp konsulent eller en som utfører en vennetjeneste.

Begrepet nødvendig kompetanse er en skjønnsmessig vurdering som vannverkseieren må gjøre i hvert enkelt tilfelle. Hva som er nødvendig, vil kunne variere ut fra stillingens innhold og risikofaktorer knyttet til oppgavens innhold. Derfor vil det være slik at opplæringen må stå i forhold til arbeidsoppgavene.

En gjennomgang av forskriftens bestemmelser vil gi veiledning for å kunne vurdere hva slags kompetanse som kreves ved det enkelte vannforsyningssystemet. Et eksempel er forslaget til § 9 i utkastet til ny forskrift som stiller store krav til vannverkseiers kompetanse. For å kunne identifisere *farer* som kan true drikkevannstryggheten, må man kjenne til hvilke potensielle farer som eksisterer. Dette krever en viss grunnkompetanse innenfor flere fagfelt.

Siden det er store variasjoner i vannverkernes art og omfang, og dette har betydning for hvilke arbeidsoppgaver som skal utføres, er det ikke hensiktsmessig å si noe mer konkret om hva slags kompetanse som kreves i forskriften. En brønn som pumper grunnvann og leverer til 100 mennesker, har andre forhold enn et stort overflatevann som leverer vann til 500 000 mennesker. Vannforsyning til offshorevirksomheter har andre særegenheter. Kompetansen må hele tiden tilpasses den enkelte produksjonen for å være relevant.

Der det ikke er hensiktsmessig å ha all kompetanse i eget hus, plikter vannverkseieren å inngå avtaler med miljøer med riktig kompetanse. Dette kan innebære å inngå avtaler om driftsassistanse med for eksempel vannforsyningssystemer i nærheten som er større, eller med relevante konsulenter.

Rutiner for opplæring og hvordan kompetansen sikres inngår som en naturlig del av vannverkets internkontroll.

Mange vannforsyningssystemer har gode rutiner for å sikre tilstrekkelig opplæring av alle som utfører arbeid ved vannforsyningssystemet. Det er også en rekke vannforsyningssystemer som er tilknyttet driftsassistanter av ulike typer. For de vannforsyningssystemene der slike rutiner mangler, vil sannsynligvis tydeliggjøringen av dette kravet om kompetanse og opplæring oppleves som en innstramning. Det vil kunne medføre økt etterspørsel etter relevante kurs, og bedre dialog og kompetanseutveksling mellom de ulike vannforsyningssystemene.

§ 12 Registrering

I dagens drikkevannsforskrift er det et krav om at vannforsyningssystemer som ikke er godkjenningsspliktige, men som forsyner næringsmiddelvirksomheter, skal melde seg til Mattilsynet. I utkastet til ny drikkevannsforskrift foreslår vi å endre navnet på dette til registrering, og å utvide registreringsplikten til å omfatte samtlige vannforsyningssystemer som leverer drikkevann til minst to abonnenter. Det nye registreringskravet forutsetter at et velegnet og tilpasset registreringssystem er på plass. Nye vannforsyningssystemer som kommer inn under kravet om plangodkjenning, registrerer disse opplysningene gjennom søknaden om plangodkjenning.

Et viktig virkemiddel for å nå et av målene Norge har satt under Verdens helseorganisasjon og UNECEs protokoll for vann og helse er å kreve registrering av små vannforsyningssystemer. I de nasjonale målene er ett av tiltakene å skaffe oversikt over vannforsyningssystemer som forsyner færre enn 50 personer. Utkastet til ny § 12 skal bidra til at Norge kan gjennomføre dette tiltaket.

I dag har ikke de norske myndighetene fullstendig oversikt over hvor de mindre eller små vannforsyningssystemene befinner seg. Dette gjør tilsyn med disse virksomhetene svært utfordrende. Det er også slik at flere av de små vannforsyningssystemene har dårligere drikkevann enn de større vannforsyningssystemene. Ifølge Folkehelseinstituttet er en stor del av de registrerte sykdomstilfellene der drikkevann er årsak, knyttet til små vannforsyninger. Mattilsynet er avhengig av at vannverkseierne registrerer vannforsyningssystemene, slik at de kan vite at de eksisterer, og ha en viss grad av informasjon om dem tilgjengelig. De større, nye vannforsyningssystemene får Mattilsynet mye informasjon om gjennom plangodkjenningen. De mindre vannforsyningssystemene, og eventuelle større vannforsyningssystemer som er i normal drift uten godkjente planer, skal gi Mattilsynet informasjon gjennom denne registreringen. På den måten settes Mattilsynet i stand til å vurdere et eventuelt tilsynsbehov. I næringsmiddelreguleringen er det en registreringsplikt for å drive et foretak som produserer og omsetter næringsmidler. De foretakene som omsetter

det viktigste næringsmiddelet, drikkevann, skal heller ikke være unntatt fra muligheten av tilsynsinspeksjoner.

Mattilsynet har innsigelsesrett etter plan- og bygningsloven. Med en oversikt over hvor de ulike vannforsyningssystemene befinner seg, har Mattilsynet viktig bakgrunnsinformasjon for å kunne ivareta drikkevannshensynet i sin dialog i forbindelse med kommunens planarbeid. Mattilsynet får også i større grad ivaretatt sine forpliktelser som drikkevannsmyndighet etter vannforskriften gjennom denne registreringen.

Den manglende oversikten kan også gjøre beredskapsarbeidet utfordrende. For vannforsyningssystemene kan det oppleves vanskelig å ikke ha tilgjengelig kunnskap om nærliggende alternative kilder, hvor et samarbeid i en krisesituasjon kunne vært aktuelt. For kommunen kan det være utfordrende fordi de ikke er klar over følgene av en hendelse som kan påvirke ukjente vannforsyningssystemer. Dette må de ha oversikt over for å utarbeide gode overordnede beredskapsplaner, slik de er pålagt etter forskrift om kommunal beredskapsplikt.

Gjennom § 28 i dette forskriftsutkastet er kommunens plikt til å ha oversikt over vannforsyningssystemene i sitt område presisert. Gjennom registreringsplikten får Mattilsynet en oversikt over vannforsyningssystemene. Mattilsynet skal gjøre denne oversikten tilgjengelig for kommunene.

Vannverkseieren er også pålagt å registrere endringer i opplysningene. Innføring av en ny type vannbehandling eller valg av en ny vannkilde er eksempler på endringer som skal registreres. Tilkobling av et prosentvis lite antall abonnenter er normalt av mindre betydning, og behøver ikke registreres. Alle små endringer må imidlertid sees i sammenheng, og sammenliknes med den informasjonen som er registrert hos Mattilsynet. Når det faktiske antallet abonnenter er vesentlig større enn det som er registrert hos Mattilsynet, må det registrerte antallet oppdateres.

Vannverkseieren skal registrere vannforsyningssystemet elektronisk i Mattilsynets skjematjeneste. Denne formuleringen innebærer at Mattilsynet gis myndighet til å utforme og fastsette innholdet i dette skjemaet.

I skjemaet skal vannverkseieren blant annet registrere koordinatene til alle råvannskildene som inngår i vannforsyningssystemet. Her vil det bli lagt inn et krav om at koordinatene skal registreres i henhold til plan- og bygningsloven § 2-1. Dette skal sikre at dataene kan benyttes i det oppdaterte offentlig kartgrunnlaget sammen med en rekke annen informasjon. Detaljert informasjon om råvannsinntaket kan imidlertid være sensitiv informasjon som er mulig å misbruke. Mattilsynet vil derfor håndtere denne informasjonen på en sikker måte.

Et registreringskrav for alle vannforsyningssystemer vil øke arbeidsbelastningen til de som skal registrere seg. I dag finnes det et ukjent stort antall vannforsyningssystemer som forsyner minst to abonnenter, men som produserer mindre enn 10 m³ drikkevann per døgn. Alle disse vannforsyningssystemene vil få en økt byrde gjennom denne registreringsplikten,

selv om registrerings skjemaet blir tilrettelagt slik at det er enkelt å fylle ut. Tilsvarende vil det bli en stor økning av antall vannforsyningssystemer inn i Mattilsynets tilsynssystem, og Mattilsynet vil få et betydelig større antall tilsynsobjekter å prioritere mellom. En brukervennlig registreringsløsning er nødvendig og vil bli utviklet før registreringsplikt for denne gruppen vil settes i kraft.

§ 13 Plangodkjenning

Kravet om plangodkjenning videreføres, mens kravet om oppstartstillatelse erstattes av en registreringsplikt. For vannforsyningssystemer som forsyner næringsmiddelforetak gjeninnføres kravet om plangodkjenning.

Kravet om plangodkjenning skal bidra til en kvalitetssikring av vannforsyningssystemets utgangspunkt. Det er spesielt viktig at vannverkseieren gjør gode valg helt i starten av prosessen med å etablere vannforsyningssystemet, eller ved gjennomføringen av en endring av betydning for hygieniske forhold. Valg av kilde, plassering av anlegg og smart investering i vannbehandlingen kan være essensielt.

Bestemmelsen gjelder alle vannforsyningssystemer som produserer minst 10 m³ drikkevann per døgn, eller som leverer drikkevann til sårbare abonnenter eller næringsmiddelforetak. Dette innebærer at vannforsyningssystemer som oppfyller disse kriteriene, og som utelukkende består av et ledningsnett, også er omfattet av dette kravet om plangodkjenning.

Vannforsyningssystemene søker om plangodkjenning elektronisk via Mattilsynets skjematjeneste. Denne formuleringen innebærer at Mattilsynet gis myndighet til å utforme og fastsette innholdet i dette skjemaet. Søknaden om plangodkjenning vil fungere som en registreringen tilsvarende den som kreves for de ikke-plangodkjenningspliktige vannforsyningssystemene. Søknaden om plangodkjenning skal inneholde dokumentasjon som omfatter alle forhold som kan ha innvirkning på produksjonen av tilstrekkelig mengder trygt drikkevann som er egnet til bruk. Dette innebærer blant annet forslag til prøvetakingsplan, i tillegg til øvrige dokumenter som inngår i vannforsyningssystemets internkontroll, som sikrer og viser at vannforsyningssystemet vil følge kravene i forskriften.

Dersom et etablert plangodkjenningspliktig vannforsyningssystem ønsker å gjøre endringer som kan ha betydning for hygieniske forhold eller for leveringssikkerheten, skal planene for endringen være godkjent av Mattilsynet før arbeidet med endringen begynner. En innføring av en ny type vannbehandling eller valg av en ny vannkilde er eksempler på endringer som kan ha betydning for hygieniske forhold eller for leveringssikkerheten. Tilkobling av et prosentvis lite antall abonnenter har normalt ikke en slik betydning. Alle små endringer må imidlertid sees i sammenheng og sammenliknes med den informasjonen som er registrert hos Mattilsynet. Når det faktiske antallet abonnenter kommer til å bli vesentlig større enn det som er registrert hos Mattilsynet, må planene for denne endringen godkjennes.

Matloven § 7 andre ledd gir Mattilsynet en anledning til å godkjenne planer før en virksomhet starter opp. I tillegg legger folkehelseloven § 10 fjerde ledd til rette for at Mattilsynet er myndigheten som skal godkjenne vannforsyningssystemer.

Vi mener at konsekvensene av denne endringen blir at de fleste av fordelene med den eksisterende godkjenningsordningen videreføres, mens ulempene mange ser ved denne ordningen i stor grad forsvinner.

En av fordelene vi beholder er den gode dialogen godkjenningsprosessen skaper mellom vannforsyningssystemene og Mattilsynet, og kunnskapsoverføringen denne dialogen fører med seg. Det skapes et inngrepspunkt før byggestart for å undersøke om de totalt sett beste løsningene er valgt og om alt nødvendig er på plass. Det har vist seg at denne delen av godkjenningsordningen fungerer som en drivkraft for at vannforsyningssystemene oppfyller forskriftskravene, og for at vannverkseierne sikrer en levering av trygt drikkevann som er egnet til bruk.

Med en godkjenningsordning som utelukkende gjelder vannforsyningssystemets planer, vil det bli helt tydelig at ikke Mattilsynet lenger godkjenner vannforsyningssystemet som sådan, slik det er gjennom den eksisterende godkjenningsordningen. Dette innebærer at den teoretiske muligheten Mattilsynet har hatt hittil om å trekke godkjenningen, forsvinner. Vannforsyningssystemets planer blir enten godkjent, og vannforsyningssystemet kan bygges, eller ikke godkjent, og da blir ikke vannforsyningssystemet bygget slik det ble foreslått i planene. Hvorvidt vannforsyningssystemet bygges i samsvar med planene, kan avdekkes ved tilsyn eller revisjon. Hvorvidt vannforsyningssystemet drives i samsvar med kravene i forskriften blir så en del av løpende tilsyn og revisjon. Avdekker tilsynet at forskriftens krav ikke etterleves, skal dette følges opp med nødvendige virkemidler.

En del vannforsyningssystemer er i drift uten å være godkjent i dag. Med den foreslåtte endringen skal disse vannforsyningssystemene følges opp gjennom risikobasert tilsyn på samme måte som øvrige vannforsyningssystemer. Årsaken til dette er at det ikke har noen hensikt å godkjenne planene til et vannforsyningssystem som allerede er i full alminnelig drift. Det er imidlertid viktig at disse vannverkseierne registrerer vannforsyningssystemet i samsvar med § 12 så raskt som mulig, slik at den nødvendige informasjonen om disse vannforsyningssystemene blir kjent. Det at de ikke har vært godkjent etter dagens drikkevannsforskrift, kan være en viktig faktor når Mattilsynet skal vurdere hvilke vannforsyningssystemer de skal prioritere å føre risikobasert tilsyn med. Avdekker tilsynet at forskriftens krav ikke etterleves, skal dette følges opp med nødvendige virkemidler.

Forslaget om bortfall av den mer statiske oppstartsgodkjenningen må også ses i sammenheng med innføringen av et mer dynamisk krav om farekartlegging og farehåndtering i § 9 som skal sørge for en kontinuerlig vurdering av om vannforsyningssystemet er i stand til å stand til å levere helsemessig trygt drikkevann.

§ 14 Beskyttelsestiltak

Bestemmelsen i *første ledd* om vannverkseiers plikt til å beskytte drikkevannet mot forurensning er tydelig på at ansvaret for trygt drikkevann ligger hos vannverkseieren. Dette ansvaret gjelder uansett hvor i vannforsyningssystemet forurensningen kan oppstå. At vannverkseieren er ansvarlig for beskyttelsestiltakene i hele vannforsyningssystemet

innebærer også at vannverkseieren skal sikre tilstrekkelig beskyttelse av drikkevannet etter at det er behandlet.

Andre ledd i denne bestemmelsen er en videreføring av vannverkseiers plikt til å beskytte råvannskilden som følger av den gjeldende drikkevannsforskriften § 14 første ledd. Godt vern av råvannskilden blir stadig viktigere etter hvert som klimaet blir mer ustabil. En hovedutfordring for norsk vannforsyning er å sørge for at eksisterende og fremtidige aktuelle drikkevannskilder sikres mot forurensning på kort og lang sikt. Godt beskyttede vannkilder medfører redusert behov for behandling av råvannet, og råvannskilden og hele det tilhørende tilsigsområdet bør i utgangspunktet beskyttes mot forurensning. Dette er i samsvar med målene i vannforskriften og vannverkseieren vil kunne nyttiggjøre seg arbeidet som gjøres for å oppfylle kravene i vannforskriften. Om nødvendig skal vannverkseieren tilegne seg rettighetene for å oppnå nødvendig beskyttelse av råvannskilden. Dette er en direkte videreføring av tilsvarende bestemmelse i gjeldende drikkevannsforskrift.

I praksis sitter imidlertid ofte kommunen med de sterkeste virkemidlene til å beskytte områder i nærheten av drikkevannskilder. Med hjemmel i plan- og bygningsloven kan kommunen innføre restriksjoner på utøvelse av aktiviteter som kan ha betydning for forurensning av drikkevann. Sett i sammenheng med plikten kommunen har etter folkehelseloven er det en tydelig forventning fra sentrale myndigheter at kommunene tar drikkevannshensyn i planarbeidet. I § 28 i utkastet til ny drikkevannsforskrift er det derfor tatt inn et konkret krav om at kommunene skal ta drikkevannshensyn når de utarbeider arealdelen av kommuneplanen og reguleringsplaner. Kommunen skal om nødvendig ta initiativ til å utarbeide en regional plan for å ivareta drikkevannshensynet der vannforsyningssystemet ligger i flere kommuner. Dette gjelder uavhengig av om vannforsyningssystemet som produserer drikkevann fra råvannskilden er kommunalt eller privat. I tillegg skal kommunen ta drikkevannshensyn når de utøver kommunal myndighet, for eksempel når de gir tillatelser etter relevant regelverk.

Vannverkseiers plikt til å informere om forbudet mot forurensning av drikkevannet i § 4 fjerde ledd i den gjeldende drikkevannsforskriften er flyttet til *tredje ledd* i forslaget til ny § 14. Vannverkseieren skal der dette er relevant gi informasjon om det generelle forbudet mot forurensning i § 4, eksempelvis ved å skille "Drikkevannskilde – forbudt å forurense". Som omtalt ovenfor i merknaden til § 4, vil helt konkrete aktiviteter i og i nærheten av drikkevannskilder kunne omfattes av forbudet mot forurensning. Derfor er det svært viktig med informasjon om dette til alle som er i området til en drikkevannskilde, slik at alle settes i stand til å ta nødvendig hensyn. Slik informasjon kan også være relevant i tilsigsområdet. Informasjonen om at området inngår i tilsigsområdet til en drikkevannskilde, og at alle skal vise hensyn som en følge av dette, har sitt rettslige grunnlag i § 4. Et skilt om konkrete begrensninger i nærmere angitte aktiviteter i bestemte områder eller i bestemte avstander fra vannkanten, må derimot forankres i et vedtak som retter seg mot allmennheten. Vi foreslår at et slikt vedtak fattes av kommunen som restriksjoner i hensynssoner i kommuneplansammenheng etter plan- og bygningsloven. Eksempler på slike konkrete begrensninger kan være forbud mot bading, motorferdsel, å slå leir (listen er ikke ment å være uttømmende).

Som en del av vannverkseierens plikt til å beskytte drikkevannet mot forurensning, er det i forslaget til *fjerde ledd* tatt inn en bestemmelse om at vannverkseieren skal sikre at kritiske abonnenter har sikring mot tilbakestrøm ved trykkforskjell. Denne må sees i sammenheng med at kritiske abonnenter har en selvstendig plikt til dette etter § 4 i forslaget til ny drikkevannsforskrift. Et konkret tiltak vil være at vannverkseieren krever sikring mot tilbakestrøm hos kritiske abonnenter gjennom abonnementsavtalen. I fjerde ledd er det også gitt en rettighet til vannverkseieren om å kunne stille krav om maksimal vannmengde som kan tas ut ved tappepunktet under testing av sprinkleranlegg. Bakgrunnen for dette er at stort akutt vannforbruk under testing vil kunne påvirke trykkforhold og medføre en utilsiktet utspyling av ledningene. Forslaget legger til rette for at dette kan reguleres gjennom abonnementsavtalen.

Endringene i § 14 innebærer at det blir tydeligere hva vannverkseieren har ansvar for når det gjelder kildebeskyttelse. Som en følge av endringene i § 4 og innføringen av § 28 blir det også tydeligere hva kommunene skal bidra med for å beskytte drikkevannet, og hva vannverkseieren kan kreve av allmennheten. Med denne endringen får vannverkseierne også en tydeligere fremgangsmåte for å beskytte drikkevannet. Det forventes at dette vil medføre bedre kildebeskyttelse.

§ 15 Vannbehandling

I denne bestemmelsen foreslår vi et tydelig krav om tilstrekkelig antall hygieniske barrierer også for de små vannforsyningssystemene.

Vi foreslår dessuten å endre begrepet «minst to hygieniske barrierer» til «tilstrekkelig antall hygieniske barrierer». Dette gjør vi for å tydeliggjøre at det ikke er antallet barrierer som står i fokus, men *tilstrekkelig beskyttelse*. De hygieniske barrierene skal bidra til at drikkevannet tilfredsstillt kravene i §§ 5 og 19. Vi viser til bestemmelsen om leveringssikkerhet fordi det eksempelvis er relevant om vannverkseieren kan, eller ikke kan, stoppe vannet dersom det oppstår avvik fra kravene i § 5.

Vi viderefører kravet om at en vannbehandlingsmetode som fjerner eller inaktiverer sykdomsfremkallende mikroorganismer og parasitter alltid skal inngå som en del av de hygieniske barrierene. Vi innfører en kobling til kravene i § 9, slik at desinfeksjon kan unngås dersom farekartleggingen tilsier at det ikke er nødvendig.

I tillegg til dette foreslår vi et konkret krav om vedlikeholdsplan for vannbehandlingsanlegget. Kravet er tatt inn fordi vi mener det er så viktig å ha en slik plan.

Under et av målene Norge har satt under Verdens helseorganisasjon og UNECEs protokoll for vann og helse, er et av tiltakene å styrke de hygieniske barrierene i vannforsyningssystemene, samt ha bedre rutiner for drift og vedlikehold av vannbehandlingsanleggene. Utkastet til ny § 15 skal bidra til at Norge kan gjennomføre dette tiltaket.

Fordi det finnes mange ulike typer hygieniske barrierer, med forskjellig formål og egenskaper, er det avgjørende å ha god kunnskap om råvannskvaliteten for å kunne velge riktig vannbehandling. Eksempler på relevante hygieniske barrierer kan være klorering, UV-bestråling, ozonering, membranfiltrering eller koagulering. Vannverkseieren må kunne vise og forklare at summen av det råvannet som benyttes og de valgte barrierene gir trygt drikkevann.

Det er alltid mulig at noe kan skje med en hygienisk barriere slik at den ikke lenger virker som den skal. Ideelt sett burde alle vannforsyningssystemer beskyttes dobbelt mot alle potensielle forurensninger. Det forventes at vannforsyningssystemer som leverer vann til viktig infrastruktur, har dobbel sikring mot aktuelle sykdomsfremkallende mikroorganismer og parasitter. For mindre vannforsyningssystemer kan et krav om flere påfølgende behandlingstrinn også være aktuelt. Dette må vurderes ut fra råvannskvalitet og farene identifisert etter forslaget til § 9 samt stå i forhold til vannforsyningssystemets størrelse og om det leverer til sårbare abonnenter og næringsmiddelforetak.

Det er ingen vesentlig materielle endringer i dette utkastet til ny bestemmelse, sammenliknet med kravene i dagens drikkevannsforskrift. En tydeliggjøring av kravene til vannbehandling også for de små vannverkene kan imidlertid medføre en innskjerping av etterlevelsen. Dette vil i tilfellet kunne medføre at flere små vannforsyningssystemer må investere i vannbehandlingsutstyr, eller skaffe dokumentasjon, for eksempel analysedata, på at kilden utgjør en tilstrekkelig god naturlig barriere.

§ 16 Vannbehandlingskjemikalier

Denne bestemmelsen er i hovedsak en videreføring av dagens bestemmelse. Det nye er en tydeligere henvisning til biocidforskriften for desinfeksjonsmidlene, og at dokumentasjonskravet ved søknad om godkjenning av vannbehandlingskjemikalier som ikke er biocider, er listet opp i forskriftens vedlegg.

Det er et uttalt ønske om å beholde godkjenningsordningen for vannbehandlingskjemikaliene. Med en slik bestemmelse ønsker vi å bidra til trygg bruk av vannbehandlingskjemikalier i drikkevannet. Hensikten med et godkjenningsregime for vannbehandlingskjemikaliene er å gjøre det enklere for vannverkseieren å velge trygge produkter. Det kan være vanskelig for vannverkseierne, og tilsynsinspektørene, å vite hvilke produkter som ikke medfører fare for forurensning av drikkevannet.

Produkter som brukes til desinfeksjon av drikkevann skal godkjennes i samsvar med biocidforskriften.

Biocidforskriften er Norges implementering av biocidforordningen, forordning (EU) nr. 528/2012. Denne forordningen gir regler for godkjenning av biocider og biocidprodukter i EØS-landene. Biocidene, som er de aktive stoffene, godkjennes på fellesskapsnivå i EU. Godkjente biocider oppføres fortløpende på listen over tillatte stoffer i biocidforordningen. Disse er gruppert etter anvendelsesområde, og desinfeksjonsmidler til bruk i drikkevann er anvendelsesområde PT5. Biocidproduktene, der de godkjente biocidene inngår, må i tillegg

godkjennes nasjonalt før innførsel, omsetning og bruk. Denne godkjenningen skal gjøres i hvert enkelt EØS-land hvor produktene ønskes markedsført. Biocidproduktene skal være effektive, i tillegg til at de skal være trygge for folkehelsen og miljøet. Miljødirektoratet er gitt godkjenningsmyndigheten i Norge etter biocidforskriften. Nødvendig informasjon om biocidforskriftens godkjenningssystem finnes på Miljødirektoratets nettside: www.miljodirektoratet.no.

Biocidforskriften har foreløpig ikke trådt i full kraft på drikkevannsområdet. I overgangsperioden fortsetter Mattilsynet som godkjennende myndighet for vannbehandlingskjemikalier som er biocider og som tilsettes vannforsyningssystem eller internt fordelingsnett. Mattilsynet kan i denne perioden bare godkjenne desinfeksjonsmidler som inneholder biocider som det allerede er søkt om godkjenning for i PT5 i EU. Øvrige desinfeksjonsmidler er ikke tillatt. Etter hvert som EU godkjenner eller forkaster biocider det er søkt om godkjenning for, overtar Miljødirektoratet som godkjenningsmyndighet i Norge for produktene der disse biocidene inngår. Produsenter og importører av slike vannbehandlingskjemikalier må registrere sine produkter i Produktregisteret. Hittil har Miljødirektoratet holdt produsentene og importørene oppdatert på det de trenger å vite om godkjenningen gjennom Produktregisteret.

Det finnes også drikkevannsdesinfeksjonsmidler til privat bruk, som ikke skal tilsettes vannforsyningssystemer eller interne fordelingsnett. Dette er biocidprodukter som kan tilsettes enkeltvannforsyninger, i drikkevannet hjemme hos den enkelte abonnent, eller i vanntanker for privat konsum, som for eksempel i campingvogner. Disse produktene inngår ikke i Mattilsynets godkjenningsordning, og slike biocidprodukter skal derfor godkjennes av Miljødirektoratet, også i overgangsperioden. Folkehelseinstituttet gjør de toksikologiske vurderingene av vannbehandlingskjemikaliene, som skal tilsettes vannforsyningssystemer eller interne fordelingsnett, og som ikke er biocider. Dette gjør de på vegne av Mattilsynet. Det har vist seg at det går med mye ressurser til å innhente den informasjonen som er nødvendig for å kunne gjøre denne toksikologiske vurderingen. Det å liste dokumentasjonsbehovet i forskriftens vedlegg er et forsøk på å minimere ressursbruken.

De godkjente produktene, både desinfeksjonsmidlene og de øvrige vannbehandlingskjemikaliene, blir ført opp på en liste på Mattilsynets internettsider. Teknisk utstyr som skal produsere desinfiserende stoffer i vannforsyningssystemene, for eksempel UV-lamper og ozoneringsanlegg, omfattes ikke av godkjenningskravet.

Konsekvensene av å liste opp dokumentasjonen som kreves ved søknad om godkjenning av vannbehandlingskjemikalier som ikke er biocider i forskriftens vedlegg, er en forventet reduksjon i bruk av ressurser. Mattilsynet bruker mindre ressurser for å innhente dokumentasjonen, og firmaene som søker bruker mindre ressurser på gjentatt kommunikasjon med Mattilsynet.

Konsekvensene av å innføre en tydeligere henvisning til biocidforskriften vil være at brukerne av regelverket blir mer oppmerksomme på biocidforskriftens betydning for vannbehandlingskjemikaliene.

§ 17 Ledningsnett og internt fordelingsnett

Bestemmelsen om et eksplisitt krav til kvalitet på ledningsnettet og en plan for vedlikehold av dette er ny i drikkevannsforskriften. I gjeldende forskrift må dette utledes av bestemmelsen om leveringssikkerhet.

Kvaliteten på ledningsnettet er en av de største utfordringene Norge står overfor når det gjelder å sikre trygt drikkevann til befolkningen. Dette kommer også klart frem i målene Norge har satt under Verdens helseorganisasjon og UNECEs protokoll for vann og helse. Et viktig virkemiddel for å nå flere av målene er å gi et tydeligere krav om at ledningsnettet skal være av tilstrekkelig god kvalitet. Konkrete tiltak som foreslås i de nasjonale målene er:

- Utbedre forhold som medfører redusert kvalitet på drikkevannet, herunder ha økt oppmerksomhet på ledningsnettet.
- Ha bedre rutiner for drift og vedlikehold av ledningsnett.
- Øke utbedringstakten for det dårligste vannledningsnettet.
- Hindre at ledningsnett med avløpsvann forurenses drikkevannet.
- Utbedre forhold som medfører redusert forsyningssikkerhet.
- Satsing for å øke fornyelsestakten på det kommunale vannledningsnettet.
- Vurdere strengere krav til vedlikehold i drikkevannsforskriften.

Utkastet til ny § 17 skal bidra til at Norge kan gjennomføre disse tiltakene. Det er ikke satt en maksimal lekkasjeprosent for ledningsnettet, men det er et mål å ha minst mulig lekkasjetap. Lekkasje vil kunne medføre innsug av forurensninger og er en direkte sløsing av et foredlet næringsmiddel. Det er avgjørende at vannverkseieren er godt kjent med tilstanden på eget ledningsnett og hvor de største svakhetene er. Inntil svakheter i ledningsnettet utbedres, er det viktig at vannverkseieren er bevisst på hvilket trykk som er nødvendig å opprettholde for å hindre eventuell innsug på nettet.

Mattilsynet gjennomførte en stor tilsynskampanje på ledningsnettet i 2012. En av utfordringene var å finne en tydelig hjemmel for å kreve hygienisk sikring, drift og vedlikehold av ledningsnettet i dagens drikkevannsforskrift. Dette utkastet til ny bestemmelse gir en slik tydelig hjemmel.

I første ledd i forslaget til § 17 pålegges vannverkseieren en plikt til å sikre at vannforsyningssystemets ledningsnett er tilstrekkelig lekkasjetett og i tilfredsstillende stand slik at drikkevannet ikke blir forurenset. Det er videre tatt inn et krav i andre ledd om at vannverkseieren må sikre at det utarbeides en plan for vedlikehold av ledningsnettet og at denne er oppdatert og følges. Kravet er tatt inn for å bevisstgjøre vannverkseieren på at dette er viktig og for å få på plass et systematisk arbeid for å utbedre dårlige ledningsnett. For store vannforsyningssystemer vil en kartlegging av ledningsnettet være en omfattende, men helt nødvendig oppgave for å kunne sikre leveranse av trygt vann. For et lite vannforsyningssystem med god kontroll på ledningsnettet kan derimot en slik plan begrenses til for eksempel at de reparerer lekkasjer fortløpende.

Det er også viktig at det interne fordelingsnett har en tilfredsstillende kvalitet. Eieren av det interne fordelingsnett er ansvarlig for dette. Dette er tatt inn som tredje ledd i forslaget til § 17.

En konsekvens av økt fokus på kvaliteten på ledningsnett vil medføre økte kostnader for vannforsyningssystemene både til kartlegging og ikke minst til nødvendig utbedring. Vi mener det er nødvendig å forskriftsfeste dette kravet for å øke utskiftingstakten på ledningsnett og for å gjøre det enklere for vannforsyningssystemet og kommunen å skape forståelse for at dette er nødvendig.

§ 18 Materialer

Denne bestemmelsen er en videreføring av dagens bestemmelse i § 13.

Materialer kan avgir stoffer til drikkevannet. I noen tilfeller kan det bli så høy konsentrasjon av disse stoffene at drikkevannet blir helseskadelig, eller av dårlig kvalitet. Denne bestemmelsen skal bidra til å hindre at dette skjer. Vannverkseieren, eller eieren av det interne fordelingsnett, er ansvarlig for å be om dokumentasjon på at de materialene som benyttes i kontakt med drikkevannet er i samsvar med kravene i regelverket.

Det er svært krevende, både for vannverkseiere og inspektører, å vurdere enkeltvis om dokumentasjonen på at et rør ikke avgir stoffer til drikkevannet i helseskadelige mengder er tilstrekkelig. Det finnes godkjennings- og sertifiseringsordninger i dag som benyttes for en del av materialene i kontakt med drikkevann, spesielt inne i bygninger. Vi mener en obligatorisk ordning for materialene i hele vannforsyningssystemet ville vært en fordel, men en slik ordning vil likevel ikke tre i kraft med denne forskriftsendringen. Det er en tidkrevende prosess å utforme en god obligatorisk godkjennings- eller sertifiseringsordning.

Mattilsynet deltar imidlertid i en referansegruppe til et nordisk prosjekt som kalles MaID («Material and product innovation through knowledge based standardization in Drinking water sector»). Mattilsynet deltar i denne referansegruppen sammen med Direktoratet for byggkvalitet, og tilsvarende to etater i de tre andre nordiske landene. Prosjektet ledes av SINTEF i Norge, med koordineringsbistand fra tilsvarende institusjoner i de tre andre landene.

Dette prosjektet har blant annet som mål å evaluere dagens systemer i Norden for vurdering og sertifisering av materialer og produkter i kontakt med drikkevann, identifisere nordiske spesialutfordringer og undersøke laboratoriekapasiteten i Norden. Prosjektet skal anbefale nøkkelkomponenter som bør være en del av en godkjenningsordning, finne frem til hva som må styrkes for å ha nøkkelkomponentene på plass, og vurdere om vi burde knytte oss til et europeisk samarbeid for godkjenninger. Prosjektet varer fra våren 2014 til våren 2017.

Det finnes funksjonsrettede bestemmelser om materialer i kontakt med drikkevann i byggeteknisk forskrift, som gjelder for innvendige installasjoner og VA-anlegg. Her stilles det krav om at byggevarer i kontakt med drikkevann ikke skal avgir stoffer som kan forringe kvaliteten på drikkevannet eller medføre helsefare. I tillegg har forskrift om omsetning og

dokumentasjon av produkter til byggverk bestemmelser rettet mot produsentene av byggevarer og omsetningsleddet. Disse har plikt til å dokumentere egenskapene til alle produktene som brukes. Mattilsynet og Direktoratet for byggkvalitet arbeider sammen for å utvikle mer konkrete kriterier som kan brukes i både drikkevannsforskriften og i byggereglene.

Vi foreslår ingen store endringer i denne bestemmelsen, og forventer derfor heller ingen store konsekvenser.

§ 19 Leveringssikkerhet

Bestemmelsen om leveringssikkerhet er en videreføring av tilsvarende bestemmelse i den gjeldende drikkevannsforskriften § 11 første ledd.

Det er viktig at vannforsyningssystemene leverer tilstrekkelig mengder drikkevann. Dette er både av drikkevannshensyn, og av hensyn til sanitærvann og slokkevann. Levering av tilstrekkelige mengder drikkevann er i skjæringspunktet mellom matloven og folkehelseloven. Matloven regulerer krav til drikkevann og vann til matproduksjon, og tilsyn med dette. Begrepet vann og vannforsyning etter folkehelseloven favner videre enn matloven, da den ikke er begrenset til vann beregnet på drikke eller matproduksjonsformål, men også vil omfatte eksempelvis vann til andre formål som sanitærvann. Siden dette rent fysisk er det samme vannet, er det hensiktsmessig å hjemle bestemmelsen om leveringssikkerhet i begge lovene, og samtidig gi Mattilsynet tilsynsmyndighet også for hensyn som springer ut av folkehelseloven. Når det gjelder trykk på vannet, vil et for dårlig trykk kunne ha hygieniske aspekter også, fordi faren for innsug av forurensende stoffer potensielt kan øke.

Kravet om leveringssikkerhet retter seg mot vannforsyningssystemene. Dette gjør at vannforsyningssystemene først får denne plikten når de starter med å levere vann. Kommunen har imidlertid også et selvstendig ansvar etter folkehelseloven for å fremme folkehelse innen de oppgavene og med de virkemidlene kommunene er tillagt, herunder ved lokal utvikling og planlegging, forvaltning og tjenesteyting. Å sikre at befolkningen har tilgang til trygt drikkevann er av avgjørende betydning for folkehelsen.

Andre ledd i denne bestemmelsen er innholdsmessig lik § 18 i den gjeldende drikkevannsforskriften. Dersom grenseverdiene ikke overholdes og vannet ikke er trygt, gir bestemmelsen i andre ledd en åpning for å likevel sende vannet ut på ledningsnett. Dette er for å kunne sikre fortsatt levering av sanitærvann og slokkevann. Før dette gjøres, må kommunelegen og Mattilsynet ha gitt samtykke til at det gjøres. Det vises her til folkehelselovens § 27 bokstav b som gir kommunelegen hastekompetanse på kommunens vegne i saker innen miljørettet helsevern, smittevern og helsemessig beredskap.

Tredje ledd i forslaget til § 19 pålegger vannverkseieren å legge til rette for at vannforsyningssystemet kan levere nødvann. Med nødvann menes vann til drikke og personlig hygiene levert uten bruk av det ordinære ledningsnett. Kommunene har det primære ansvaret for å sikre at kommunens innbyggere har tilgang til vann til drikke og personlig hygiene ved kriser og katastrofer i fredstid eller ved krig. Forslaget i tredje ledd er

en plikt for vannverkene til å tilrettelegge for en eventuell forsyning uten at det ordinære ledningsnett brukes.

Det er kun plikten til å tilrettelegge for levering av nødvann som er ny i denne bestemmelsen. En slik tilrettelegging forventes ikke å medføre store kostnader for vannforsyningssystemene.

§ 20 Forebyggende sikring

Forslaget om en egen paragraf om forebyggende sikring er ny. Som omtalt innledningsvis i høringsdokumentet under bakgrunnen for forslaget, foreslås det å stille krav om forebyggende sikring for å redusere vannforsyningens sårbarhet.

Det stilles krav om at vannbehandlingsanlegget og alle de relevante delene av ledningsnett er tilstrekkelig fysisk sikret. Innretninger ved vanninntak, høydebasseng og pumpestasjoner inngår i definisjonen av ledningsnett og er derfor omfattet av kravet. Vannverkseieren må vurdere hva som er tilstrekkelig sikring ut fra en nærmere sikkerhetsvurdering og retningslinjer utarbeidet av bransjeforeninger eller offentlige etater.

Økt bruk av digitale styringssystemer gjør vannforsyningssystemene mer sårbare for dataangrep. Vi foreslår derfor også en bestemmelse om at alle styringssystemene skal være tilstrekkelig sikret mot uautorisert tilgang og bruk. Også her vil bransjeretningslinjer og råd og veiledning fra eksempelvis Nasjonal sikkerhetsmyndighet kunne benyttes til å gi tilstrekkelighetskravet mer detaljert innhold.

For at tiltakene etter § 20 skal få effekt, må det etableres en sikkerhetskultur i virksomheten. Dette er fulgt opp i forslaget til § 11 som stiller krav om at alle ansatte får opplæring om betydningen av sikringskravene i § 20.

Paragrafens innhold har i gjeldende drikkevannsforskrift kunne utledes av bestemmelsene i § 11 om leveringssikkerhet og beredskap. Kravet til forebyggende sikring blir tydeligere i det nye forslaget. Det medfører at det vil kunne framstå som en ny plikt for de vannforsyningssystemer som har gjort lite for å sikre virksomheten i dag.

§ 21 Beredskap

Dette er en videreføring av dagens bestemmelse i § 11 andre ledd. Det som er nytt, er et krav om at vannverkseieren må lage en plan for hvor ofte vannforsyningssystemet skal gjennomføre beredskapsøvelser.

Et viktig virkemiddel for å nå et av målene Norge har satt under Verdens helseorganisasjon og UNECEs protokoll for vann og helse er å gi et tydeligere krav om gjennomføring av beredskapsøvelser. I de nasjonale målene foreslås det å ha koordinerte beredskapsøvelser. Utkastet til § 21 skal bidra til at Norge kan gjennomføre dette tiltaket.

Vannverkseieren skal være forberedt på at det kan oppstå kriser eller katastrofer i fredstid, eller ved krig. Det å ha en fungerende vannforsyning er essensielt i enhver situasjon, og

vannverkseieren må ha planer som setter vannforsyningssystemet i stand til å levere drikkevann også i slike uforutsette situasjoner.

Risiko- og sårbarhetsanalyser inngår i arbeidet med å etablere slike planer. En ROS-analyse vil kunne avdekke utfordringer som kan oppstå under kriser og katastrofer i fredstid eller ved krig. Denne vil grense mot farekartleggingen som kreves etter forslaget til § 6. De normale driftsfarene skal forebygges, fjernes eller reduseres til et akseptabelt nivå gjennom farehåndteringen i § 6. I beredskapsplanen skal vannverkseieren sikre at vannforsyningssystemet har en plan for å håndtere hendelser som ikke kan forebygges i det daglige, men som likevel kan tenkes å oppstå under kriser eller katastrofer i fredstid eller ved krig.

I utgangspunktet gjelder de samme kravene om å levere tilstrekkelig mengder trygt drikkevann av god kvalitet også i en eventuell beredskapssituasjon. Dette gjelder også for de tilfellene der vannverkseieren planlegger å ta i bruk reservevann i en beredskapssituasjon. Reservevann vil si å bruke en alternativ hovedvannkilde som distribuerer drikkevann gjennom det ordinære ledningsnett.

Beredskapsplanene skal tilpasses vannverkets art og omfang. Små vannforsyningssystemer har i mange tilfeller fordelene av å kunne være mer fleksible. De aller minste vannforsyningssystemene kan for eksempel velge å basere seg på utkjøring av vann som nødvann dersom en beredskapssituasjon oppstår. Nødvann er leveranse av vann til drikke og personlig hygiene som er distribuert uten bruk av det ordinære ledningsnett.

Beredskap for vannforsyningssystemer er beskrevet nærmere i veiledningen «Økt sikkerhet og beredskap i vannforsyningen», som er utarbeidet av Norsk vann, Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, Folkehelseinstituttet og Mattilsynet.

Første ledd i utkastet til ny bestemmelse er en ren henvisning til helseberedskapsloven og forskrift om krav til beredskapsplanlegging, og de kravene vannforsyningssystemet er forpliktet til å følge etter det regelverket. Andre ledd er en utdyping av innholdet i § 7 i forskrift om krav til beredskapsplanlegging og konkretiserer et krav om å ha planer for og gjennomføre øvelser. Kravet er hjemlet i helseberedskapsloven § 2-2. Den er avgrenset til å gjelde for vannforsyningssystemer som produserer mer enn 10 m³ drikkevann per døgn, eller forsyner en eller flere sårbare abonnenter eller næringsmiddelforetak.

Forskrift om kommunal beredskapsplikt grenser opp mot kravene vi gjengir og gir i drikkevannsforskriften. Denne forskriften beskriver kommunens ansvar for overordnede beredskapsplaner som myndighet innenfor sitt geografiske område, som virksomhet og som pådriver ovenfor andre aktører. Her er det beskrevet hvordan kommunen skal gjennomføre ROS-analyser, og at den kommunale beredskapsplanen skal samordne og integrere øvrige beredskapsplaner i kommunen. Vannforsyningssystemets beredskapsplaner bør samordnes med andre planer i dette arbeidet som gjøres i kommunen.

En konsekvens av å innføre et krav om en konkret plan for gjennomføring av beredskapsøvelser, og at denne planen skal følges, vil kunne framstå som en innstramming for de vannforsyningssystemene der dette ikke allerede gjøres i dag.

§ 22 Prøvetakingsplan

Forslaget om et eget krav til å etablere en prøvetakingsplan, og å holde denne løpende oppdatert er ny i drikkevannsforskriften. Etter den gjeldende drikkevannsforskriften skal vannverkseieren legge frem forslag til hvilke prøver som skal tas i forbindelse med godkjenningen. Nå legges det opp til et system der vannverkseieren til enhver tid skal ha en skriftlig prøvetakingsplan.

Prøvetakingsplanen skal være basert på farekartleggingen som kreves i forslaget til § 9. Bakgrunnen for dette er at vannverkseieren først og fremst skal fokusere på å redusere, håndtere og kontrollere de farene som kan medføre at vannet kan bli utrygt eller uegnet til bruk. Dette kan være farer som oppstår i vanntilsigsområdet, gjennom vannbehandlingen eller gjennom ledningsnettets fram til vannet når abonnenten. Prøvetakingsplanen skal være vannverkseierens system for å kontrollere og dokumentere prosessen og at trygghets- og kvalitetskravene holdes. Prosessparametere som har betydning for at trygghets- og kvalitetskravene nås, skal inngå. Dette kan eksempelvis være turbiditetsmålinger eller såkalte varighetskurver som viser at filtre fungerer som de skal.

I samsvar med vanddirektivet og drikkevannsdirektivet er det satt minstekrav til prøver av råvann i forslaget til § 23 og minstekrav til prøver av drikkevann i forslaget til § 24.

Prøvetakingsplanen må som et minimum inkludere disse minstekravene.

Prøvetakingsplanen skal videre angi hvor prøvene skal tas, når de skal tas og hvilke parametere som det skal analyseres for i den enkelte prøve. Det stilles videre krav om at prøvetakingsplanen skal være oppdatert. På denne måten blir det tydelig i forskriften at vannverkseieren er ansvarlig for å finne ut hvilke prøver som må tas på hvilket tidspunkt, og også sikre at disse prøvene blir tatt. Prøvetakingsplanen og rutineene knyttet til denne utgjør dermed vannverkseiers internkontroll for å sikre prøvetaking.

Den ønskede konsekvensen av å innføre et tydelig krav om en oppdatert prøvetakingsplan er at vannverkseieren har bedre kontroll med, og system for, prøvene som skal tas. Dette hever kvaliteten på prøveuttaket ved de vannforsyningssystemene der dette ikke fungerer optimalt i dag. Kravet om en oppdatert prøvetakingsplan vil også gjøre det enklere å føre tilsyn med hvilke prøver vannverkseieren tar, og hvordan de har vurdert hva som er nødvendig ved det aktuelle vannforsyningssystemet.

§ 23 Minstekrav til råvannsprøver

I utkastet til ny drikkevannsforskrift foreslår vi å innføre et krav om minst en årlig råvannsprøve fra alle vannforsyningssystem som produserer mindre enn 10 m³ drikkevann per døgn. Dette er nytt sammenliknet med den gjeldende drikkevannsforskriften. I dagens forskrift er det et krav om minst fire råvannsprøver per år, fra alle vannforsyningssystemene som forsyner færre enn 10 000 personer per år, uten at det er spesifisert noen nedre grense for dette kravet. For vannforsyningssystemer som produserer mer drikkevann, vil kravet til

antall råvannsprøver være uforandret, sammenliknet med den gjeldende drikkevannsforskriften.

Mattilsynet kan gi pålegg om at det skal tas flere råvannsprøver ved vannforsyningssystemet, hvis tilsynet mener det er nødvendig.

Det er også nytt at vi flytter kravet til å ta råvannsprøver, og antallet av disse, ut av vedleggene og inn i forskriftsteksten. Vi har dessuten presisert at prøvene og analysene skal tas i samsvar med internasjonale eller nasjonale standarder for prøvetaking og analyse når slike foreligger.

Hensikten med å ta råvannsprøver er at vannverkseieren har kontroll med utgangspunktet som drikkevannet skal produseres fra, og dermed settes i stand til å vite hva som skal til for å sikre at drikkevannet alltid er tilstrekkelig trygt og egnet til bruk.

Vi foreslår ingen store endringer i denne bestemmelsen, og ser derfor heller ikke at endringen medfører store konsekvenser.

§ 24 Minstekrav til drikkevannsprøver

I den gjeldende drikkevannsforskriften er kravene til drikkevannsprøver i stor grad beskrevet i tabeller i vedleggene, og i fotnoter til disse. I denne bestemmelsen er kravene tatt inn i selve forskriftsteksten. Hensikten med dette er å øke tilgjengeligheten og lesbarheten av disse kravene.

I utkastet til revidert drikkevannsforskrift er det innført noen nye begreper for å gjøre prøvetakingsregimet mer intuitivt. Begrepet enkel rutinekontroll er erstattet med prøvegruppe A, mens utvidet rutinekontroll er betegnet som prøvegruppe B. Tilsvarende endring er nylig gjennomført i endringsrettsakten til drikkevannsdirektivet. Forslaget til endring tar opp i seg denne nye direktivendringen.

Sammenliknet med den gjeldende drikkevannsforskriften er kravet om hvilke prøver de ulike vannforsyningssystemene er pålagt å ta, i hovedsak uforandret for de større vannforsyningssystemene.

For vannforsyningssystemene som produserer mellom 10 og 100 m³ drikkevann per døgn reduserer vi kravet om antall prøver i prøvegruppe B fra 1 prøve i året, til 1 prøve annen hvert år. Årsaken til denne reduksjonen er for å gjøre forskriften mer tilpasset de små vannforsyningssystemene sett i lys av det store antallet analyser prøvegruppe B innebærer. Det som er helt nytt er at vi foreslår å innføre et krav til minimum prøvetakingsfrekvens for alle vannforsyningssystemer, helt fra de som forsyner to abonnenter. Disse minste vannforsyningssystemene pålegges å gjennomføre minst en analyse av prøvegruppe A hvert år. Som det kommer frem av § 25 er likevel ikke disse minste vannforsyningssystemene rapporteringspliktige.

Hvilke analyser som inngår i prøvegruppe A og prøvegruppe B framgår av vedlegg 1 til forskriften. I utkastet til ny drikkevannsforskrift foreslår vi å presisere at prøvene og analysene av disse, skal tas i samsvar med internasjonale eller nasjonale standarder for prøvetaking og analyse, når slike foreligger. For visse parametere har vi presisert spesifikke krav til analysemetode, slik det også er gjort i den gjeldende drikkevannsforskriften. Disse spesifikke kravene går foran det generelle.

Denne bestemmelsen er en gjennomføring av prøvetakingskravene i EUs drikkevannsdirektiv. Det er viktig at drikkevannet alltid er helsemessig trygt og egnet til bruk. For å sikre dette har EU innført sluttproduktkrav med maksimumsgrenser av ulike stoffer som kan tenkes å forurense drikkevannet, i tillegg til krav om å ta et visst antall prøver og analyser for å sikre at drikkevannet er i samsvar med disse sluttproduktkravene.

Bestemmelsen om prøvetaking gjelder for alle typer vannforsyningssystemer, også for de som er ledningsnett som utgjør et vannforsyningssystem alene. Det er i den sammenheng viktig å merke seg at dersom vannverkseieren kan vise at det ikke vil bli mer av et stoff i drikkevannet etter at det har passert ledningsnettet, kan et vannforsyningssystem som kun består av et ledningsnett, basere seg på analyser tatt av produksjonsvannverket umiddelbart etter vannbehandlingen. Dette framgår av forslaget til § 22 bokstav b.

Både nasjonalt og internasjonalt er det et mål å dreie fokus i størst mulig grad mot reelle trusler det enkelte vannforsyningssystemet står overfor og redusere kravene til å måtte analysere for parametere som ikke utgjør en potensiell fare. Den nylig vedtatte endringen av drikkevannsdirektivet innfører derfor en metode for å kunne redusere omfanget av eller ta bort analyser av parametere som ikke utgjør en fare. Dette er tatt inn som tredje og fjerde ledd i forslaget til § 24. Dette skal baseres på en risikovurdering og analyser gjennomført i tre år. Siden de minste vannforsyningssystemene har et minstekrav om kun å analysere for prøvegruppe B annethvert år, er det satt som minimum at det må foreligge minst to analyser. Dersom risikovurderingen viser at det ikke utgjør noen helsefare og en parameter er under 60 % av grenseverdien, kan prøvetakingsfrekvensen for den parameteren reduseres. Dersom verdien er under 30 % av grenseverdien, kan parameteren fjernes fra prøvetakingsplanen.

Kravet til å ta prøver i prøvegruppe B kommer tydeligere frem i utkastet til ny drikkevannsforskrift enn tilsvarende krav i den gjeldende forskriften. Dette kan gi konsekvenser i form av økte ressurser ved vannforsyningssystemene til å ta slike prøver. Utkastet til ny bestemmelse kan også kreve mere ressurser til prøvetaking, både når det gjelder prøvegruppe A og prøvegruppe B, særlig ved de små vannforsyningssystemene. Dette motvirkes ved at det nå innføres en forskriftsfestet metode for å kunne redusere eller slippe å ta analyser av parametere som ikke utgjør en reell fare.

§ 25 Rapportering

Etter dagens drikkevannsforskrift § 7 tredje ledd har vannverkseier en plikt til å gi de opplysninger som kreves til sentrale myndigheters vannregistre. I utkastet til ny drikkevannsforskrift er det innført et tydeligere krav til rapportering og satt en årlig tidsfrist for

rapporteringen. I forslaget til §§ 23 og 24 stilles det minstekrav til prøver av råvann og drikkevann. Det presiseres i § 25 at disse minstekravene danner grunnlag for hva som skal rapporteres.

Rapporteringen skal skje elektronisk på Mattilsynets skjematjeneste. Dette er i tråd med gjeldende praksis og innebærer at Mattilsynet gis myndighet til å utforme og fastsette skjemaet. Rapporteringsskjemaet vil inneholde felter som er obligatoriske og felter som er frivillige.

Gjennom drikkevannsdirektivet er Norge pålagt å samle informasjon om vannforsyningssystemene som produserer mer enn 1 000 m³ drikkevann per døgn. Dette er data som Norge rapporterer videre til EU.

Norske myndigheter har dessuten behov for informasjon om status også ved de mindre vannforsyningssystemene. I Norge har vi valgt å sette en grense ved de vannforsyningssystemene som produserer minst 10 m³ drikkevann. Disse dataene brukes blant annet ved vurdering av tilsynsbehov, og til statistiske formål.

I rapporteringsskjemaet spør vi også om informasjon Mattilsynet ikke har bruk for selv, men som er nødvendig for andre offentlige etater. Dette kan være informasjon som Folkehelseinstituttet har bruk for eller som skal inngå i Statistisk sentralbyrås register. I skjemaet er disse feltene satt som frivillige og Mattilsynet vil kun følge opp mangler i rapporteringen for de obligatoriske feltene.

En konsekvens av tydelig hjemmel for å kreve rapportering med en tidsfrist, er at det gir større forutsigbarhet for vannverkene og at det dermed letter arbeidet med rapporteringen. Dette forventes å medføre mindre arbeid for Mattilsynet som følger opp rapporteringskravet.

§ 26 Opplysningsplikt til abonnentene

Denne bestemmelsen er en videreføring av § 6 i den gjeldende drikkevannsforskriften. Vi har gjort noen språklige endringer for å få innholdet i bestemmelsen tydeligere frem.

Et viktig virkemiddel for å nå et av målene Norge har satt under Verdens helseorganisasjon og UNECEs protokoll for vann og helse er å gi et tydeligere krav om opplysningsplikt til mottakerne av drikkevannet. I de nasjonale målene er det angitt et konkret forslag til tiltak om at staten, kommunene og de enkelte vannverkseierne må, innenfor hensynet til informasjonssikkerhet, etterleve kravet om informasjon til publikum, kravene i drikkevannsdirektivet, i rammedirektiv for vann og i miljøinformasjonsloven. Dette kan innebære å legge ut informasjon på hjemmesider, at større private vannforsyningssystem etablerer egne internettsider, at det utarbeides rapporter eller brosjyrer, og at det sendes ut informasjon om vannkvaliteten til abonnentene sammen med faktura for kommunale avgifter. Utkastet til ny § 26 skal bidra til at Norge kan gjennomføre dette tiltaket.

EUs drikkevannsdirektiv setter krav til at mottakerne av drikkevannet skal ha tilgang på oppdatert informasjon om kvaliteten på drikkevannet de får levert.

Det er dermed et uttalt mål for myndighetene å stimulere til så utstrakt informasjonsflyt fra vannforsyningssystemet til mottakerne av drikkevannet som det er praktisk mulig. Denne bestemmelsen skal bidra til dette.

Vi foreslår ingen store endringer i denne bestemmelsen, og forventer derfor heller ingen store konsekvenser.

§ 27 Opplysningsplikt til Mattilsynet

Vi foreslår ingen materielle endringer med denne bestemmelsen. Det er imidlertid slik at deler av denne bestemmelsen kun er følger av matloven i dag.

Denne bestemmelsen gir vannverkseieren plikt til å varsle Mattilsynet. Første ledd bokstav a pålegger vannverkseieren å varsle Mattilsynet umiddelbart dersom det er mistanke om fare for helseskadelig drikkevann med henvisning til § 5. I dag fremgår denne plikten av matloven § 6 første ledd. Plikten tydeliggjøres nå ved å bli tatt inn i drikkevannsforskriften. Plikten til å varsle inntre når det foreligger grunn til mistanke, og kravet til sannsynlighet for at en fare foreligger er dermed satt lavt.

Ved avvik fra de ytterligere kvalitetskravene som er beskrevet i § 6, skal vannverkseieren også varsle Mattilsynet. Dette skal skje uten ugrunnet opphold, men dersom avviket ikke har betydningen for tryggheten på vannet, er det ikke behov for umiddelbar varsling.

Vannverkseieren har selv en handlingsplikt gjennom kravene foreslått i forslaget til § 8 og plikt til å varsle abonnentene i samsvar med forslaget til § 26. Vannverkseieren pålegges å informere Mattilsynet om hvilke tiltak som er satt i gang og hvilke råd abonnentene har fått.

Varslingsplikten er en videreføring av plikten som ligger i den gjeldende drikkevannsforskriften § 7 andre ledd. Etter denne skal vannverkseieren varsle Mattilsynet ved overskridelser av grenseverdiene i vedlegget, etter nærmere angivelser avhengig av tiltaksnivået.

Andre ledd i forslaget til § 27 om vannverkseiers plikt til å gi Mattilsynet nødvendige opplysninger, er en videreføring av § 7 første ledd i gjeldende drikkevannsforskrift.

En konsekvens av å løfte kravet om umiddelbar varsling fra matloven til utkastet til ny drikkevannsforskrift vil være at kravet blir tydeligere for vannverkseierne. Denne bestemmelsen kan dermed oppleves som en innstramning uten at den reelt sett er det.

§ 28 Kommunens plikter

Bestemmelsen er delt inn i tre ledd som hver beskriver en plikt.

I første ledd foreslår vi å tydeliggjøre kommunens plikt til å ta drikkevannshensyn når den utarbeider arealdelen av kommuneplanen samt ved andre relevante planer og eventuelle tillatelser etter annet regelverk. Dette er i samsvar med folkehelselovens bestemmelser i

kapittel 2. Plan- og bygningsloven skal ifølge lovens formålsparagraf fremme bærekraftig utvikling til beste for den enkelte, samfunnet og framtidige generasjoner. Videre skal planlegging etter loven bidra til å samordne statlige, regionale og kommunale oppgaver og gi grunnlag for vedtak om bruk og vern av ressurser. Plan- og bygningsloven er tilrettelagt for å kunne ivareta behovet for beskyttelse av råvannskilder og nedslagsfelt. Det kan fattes vedtak om hensynssoner med eventuelle restriksjoner for å ivareta drikkevannshensynet der det anses nødvendig. Dersom råvannskilden eller tilsigsområdet ligger i flere kommuner, foreslår vi at kommunen om nødvendig tar initiativ til at det utarbeides en regional plan for å sikre drikkevannshensynet.

Dette er et viktig virkemiddel for å nå flere av målene Norge har satt under Verdens helseorganisasjon og UNECEs protokoll for vann og helse. Ett av målene er at drikkevannskilder skal gjennom prosesser etter relevant regelverk beskyttes mot forurensning slik at behovet for vannbehandling til drikkevann blir minst mulig. Det er også satt mål om økt tilknytning til felles vannforsyning. Konkrete tiltak som foreslås i de nasjonale målene er:

- Kravet om tilfredsstillende vannforsyning må ivaretas gjennom kommuneplaner, hovedplaner for vann, reguleringsplaner og ved behandling av byggesaker.
- Kommunene bør i planarbeid vurdere om det er mulig å etablere felles vannforsyning i områder som er preget av utilfredsstillende separate løsninger og små fellesanlegg.
- Sørge for at drikkevannshensyn blir ivaretatt gjennom planprosesser og tillatelser etter relevant regelverk.

Kommunens plikt til å ta drikkevannshensyn er strengt tatt ikke nytt siden det allerede er omtalt i forarbeidene til plan- og bygningsloven. Ved å fjerne hjemmelen i gjeldende drikkevannsforskrift § 4 andre ledd om at det kan gis lokale forskrifter med restriksjonsbestemmelser, og samtidig presisere kommunens plikt til å ta drikkevannshensyn i planarbeidet etter plan- og bygningsloven, legges det til rette for en helhetlig kommunal arealforvaltning. Presiseringen av plikten kan dermed ikke anses å medføre omfattende merarbeid for kommunene.

Forslaget til bestemmelse i andre ledd i § 28 om uttalelse i plansaker er en videreføring av § 9 tredje ledd i gjeldende drikkevannsforskrift. Bestemmelsen henger sammen med § 13 om plangodkjenning i forslaget til ny forskrift. Det framgår i forslaget til § 13 at vannverkseieren som søker om godkjenning av planer for nye eller endrede vannforsyningssystemer skal informere berørte kommuner slik at de får anledning til å uttale seg. Dette følges opp i forslaget til § 28 andre ledd ved at kommunene plikter å uttale seg til slike planer om forhold som angår miljørettet helsevern og arealdisponering. Siden dette er en videreføring av en gjeldende bestemmelse, medfører det ikke noen ny plikt for kommunen.

Forslaget til bestemmelse i tredje ledd i § 28 er ny i denne forskriften. Det foreslås at kommunen på bakgrunn av data fra Mattilsynet skal ha oversikt over alle vannforsyningssystemene i kommunen. Det foreslås videre at kommunen på sine internettsider skal ha tilgjengelig oversikt over vannkvaliteten ved de rapporteringspliktige vannforsyningssystemene i kommunen.

Drikkevannsforsyningen er en faktor som kan virke inn på helsetilstanden i kommunen, og det er derfor viktig at kommunen har en best mulig oversikt over vannforsyningssystemene og drikkevannskvaliteten i kommunen. I tillegg nevner forarbeidene til folkehelseloven særlige utfordringer med vannforsyningen til personer som ikke er tilknyttet offentlige vannforsyningssystemer. Oversikten skal sette kommunen i stand til å gjennomføre nødvendige tiltak til å sikre befolkningen tilgang på trygt drikkevann.

Et viktig virkemiddel for å nå flere av målene Norge har satt under Verdens helseorganisasjon og UNECEs protokoll for vann og helse er å sette krav til at kommunene har oversikt over vannforsyningssystemene i sitt område. Dette er nødvendig for å kunne nå målene omtalt i forbindelse med første ledd i denne paragrafen. Det er dessuten satt konkrete mål om å sørge for informasjon til publikum om kvaliteten på drikkevann:

- Alle kommuner og Mattilsynet skal ha nettsted med relevant og oppdatert oversikt over drikkevannet inkludert tilstandsbeskrivelse med oversikt over status/vurderinger.

Dette må avveies i forhold til hensynet til informasjonssikkerhet slik det også framgår i den nærmere tiltaksbeskrivelsen i måldokumentet for de nasjonale målene for vann og helse.

I dag finnes det ingen samlet oversikt over hvor de ulike vannforsyningssystemene i landet er. Dette kan gjøre det utfordrende for kommunene å sikre innbyggerne tilstrekkelige mengder trygt drikkevann av god kvalitet. Det kan også gjøre beredskapsarbeid utfordrende, både for kommunene og for de ulike vannforsyningssystemene.

Etter folkehelseloven legges det vekt på kommunens ansvar for å sikre at befolkningen faktisk har nødvendig tilgang til trygg og sikker vannforsyning ut fra et folkehelseperspektiv. Dette innebærer blant annet at kommunen også bør ha tilstrekkelig oversikt over vannforsyningen til personer som ikke er tilknyttet offentlige vannforsyningssystemer, og om nødvendig gjennomføre tiltak for å sikre at disse får en forsvarlig vannforsyning. For kommunene er det spesielt utfordrende å ikke ha denne oversikten for sitt område. Dette gjelder spesielt når de skal fatte beslutninger for bruk av arealer, eller oppfylle målet om å sikre innbyggerne trygt drikkevann.

Kommunen plikter å ha en oversikt over vannforsyningen, og bruke denne oversikten i videre arbeid i kommunen. Gjennom § 12 i den foreslåtte drikkevannsforskriften krever Mattilsynet at alle vannforsyningssystemer skal registrere seg i Mattilsynets systemer. Disse opplysningene skal Mattilsynet gjøre tilgjengelig for kommunene. Det er viktig å merke seg at vannverkseierens registreringsplikt ikke omfatter enkeltvannforsyninger, og derfor er det heller ikke et krav om at kommunene skal ha oversikt over disse.

Bestemmelsen om at kommunen skal ha oversikt over vannforsyningssystemer er hjemlet i folkehelseloven § 5 tredje ledd, der departementet kan gi forskrifter med nærmere bestemmelser om kommunens oversikt.

En ønsket konsekvens av å innføre denne bestemmelsen er at kommunene får bedre kunnskap om vannforsyningssystemene i sitt område, og at de dermed settes lettere i stand til å ta drikkevannshensyn i sitt forvaltningsarbeid. Dette er som tidligere nevnt, er plikt kommunene allerede har etter plan- og bygningsloven.

§ 29 Tilsyn og vedtak

Mattilsynets hjemmel for tilsyn og vedtak etter forskriften er uforandret. Det er ikke lenger forskriftsfestet hvilke deler av Mattilsynet som fører tilsyn og fatter vedtak, da dette følger av intern delegering.

Delegeringen som gir Fylkesmannen i Rogaland hjemmel til å føre tilsyn og fatte vedtak på petroleumsvirksomheter til havs, er tatt inn i forskriften.

For tilsyn med kommunens plikter etter § 28 gjelder folkehelselovens bestemmelser. I følge folkehelseloven § 31 fører fylkesmannen tilsyn med lovligheten av kommunens og fylkeskommunens oppfyllelse av plikter pålagt i eller i medhold de aktuelle bestemmelsene. I tillegg har Statens helsetilsyn ifølge folkehelseloven § 32 overordnet faglig tilsynsansvar. I utkastet til ny drikkevannsforskrift er kommunen ikke lenger generell tilsyns- og vedtaksmyndighet. Dette begrenser likevel ikke kommunens drikkevannsarbeid etter bestemmelser om miljørettet helsevern i folkehelseloven og i forskrift om miljørettet helsevern.

§ 30 Dispensasjon og § 31 Straff

Det er ingen materielle endringer i §§ 30 og 31 ut over at det foreslås å komplettere § 31 med en henvisning også til helseberedskapslovens straffebestemmelse i tillegg til de to andre hjemmelslovene.

§ 32 Ikrafttredelse

Bestemmelsen definerer når forskriften gjelder fra. Gjeldende drikkevannsforskrift oppheves fra samme dato.

Forskrifter gitt med hjemmel i gjeldende drikkevannsforskrift § 4 videreføres inntil nødvendig beskyttelse er etablert etter bestemmelsene i den nye drikkevannsforskriften. Så langt departementet kjenner til gjelder dette kun forskrift om forbud mot virksomhet som kan forurense Glitre som vannforsyningssystem, Modum, Øvre Eiker, Nedre Eiker og Lier kommuner, Buskerud.

Bestemmelsen om registrering av små vannverk krever ny funksjonalitet i Mattilsynets elektroniske tilsynssystem og vil først tre i kraft når dette foreligger.

Vedlegg 1

Vedlegget i dette utkastet til ny drikkevannsforskrift er endret vesentlig for å gjøre innholdet mer leservennlig og forståelig:

- Tabell 1, 2.1, 3.1, 3.2, 6.1, 8 i den gjeldende drikkevannsforskriften er slått sammen til en stor tabell i utkastet til ny drikkevannsforskrift.
- Tabell 4 og 7 er flyttet ut fra vedlegget i den gjeldende forskriften, og inn til selve forskriftsteksten, til §§ 23 og 24 i utkastet til ny forskrift.
- Innholdet i teksten som står utenfor tabellene, og fotnotene til tabellene, i vedlegget i den gjeldende drikkevannsforskriften foreslås flyttet inn i forskriftsteksten i §§ 3, 5, 6, 8, 23, 24 og 27.

- Grenseverdier og tiltaksgrenser er satt opp i adskilte kolonner. Begrepet grenseverdi er benyttet for å angi parametergrenseverdier for helsemessige trykghetskrav, jf. forslaget til § 5. Begrepet tiltaksgrense er benyttet for å angi parametergrenseverdier for ytterligere kvalitetskrav, jf. forslaget til § 6.

Vi foreslår også noen materielle endringer i vedlegget:

- Alle grenseverdiene justeres til å være tilsvarende som kravene i drikkevansndirektivet. Dette er gjort av hensyn til bestemmelsen i forslaget til § 24 tredje og fjerde ledd som åpner for å redusere omfanget av eller ta ut analyser av bestemte parametere i prøvetakingsplanen. Grenseverdiene i direktivet og som nå foreslås tatt inn uendret, er lavere (dvs. strengere) eller på nivå med Verdens helseorganisasjons anbefalinger.
- Tabell 2.2 i den gjeldende drikkevansnforskriften foreslås flyttet til næringsmiddelhygieneforskriften, sammen med mikrobiologiske kriterier.
- Grenseverdiene for radioaktive stoffer foreslås flyttet til forskrift om visse forurensende stoffer, sammen med grenseverdier for radioaktive stoffer i annen mat.

Drikkevansnforskriftens vedlegg vil med dette nye utkastet ikke lenger være på samme form som vedleggene til drikkevansndirektivet. Konsekvensen av dette kan være at det vil kreve noe mer ressurser å implementere endringer i drikkevansndirektivet i den norske forskriften. Det er imidlertid forventet at endringen vil være langt mer brukervennlig for brukerne av drikkevansnforskriften, og at dette har langt større betydning enn ulempen ved eventuell implementering av endringer.

Vedlegg 2

I vedlegg 2 er konkrete krav til søknad om godkjenning av vannbehandlingskjemikalier listet opp, jf. forslaget til § 16. Det vises til omtalen av § 16.

7. ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

Økonomiske og administrative konsekvenser er omtalt under hver paragraf. Forslaget innebærer at noen krav i gjeldende drikkevansnforskrift bortfaller, eksempelvis kravet om oppstartgodkjenning. Et annet eksempel er at forskriften vil åpne for å kunne redusere kravet om prøvetaking og analyse av parametere som ut fra en risikovurdering ikke vurderes å utgjøre en fare. Andre plikter er derimot blitt tydeliggjort, eksempelvis kravene om å utarbeide vedlikeholdsplan for ledningsnett og plan for beredskapsøvelser samt eksplisitt krav om forebyggende sikring og nødvendig kompetanse.

Pliktene for de små vannforsyningssystemene vil øke noe for å sikre bedre vannkvalitet. Dette innebærer registreringsplikt og krav om nødvendige tiltak for å sikre trygt vann ved alle vannforsyningssystemer som leverer til flere enn én abonnent. Et registreringskrav for alle vannforsyningssystemer vil øke arbeidsbelastningen til de som skal registrere seg, selv om registreringsskjemaet blir tilrettelagt slik at det er enkelt å fylle ut. Tilsvarende vil det bli en stor økning av antall vannforsyningssystemer inn i Mattilsynets tilsynssystem, og Mattilsynet vil få et betydelig større antall tilsynsobjekter å prioritere mellom. En brukervennlig registreringsløsning er nødvendig.

Forslaget tydeliggjør som nevnt kravet om at ledningsnettene skal være tilstrekkelig lekkasjetett for å hindre at drikkevannet blir forurenset og pålegger vannforsyningsystemene å utarbeide en plan for vedlikeholdet. Regjeringen har i de nasjonale målene for vann og helse satt som mål at vedlikeholdsetterslepet skal innhentes innen 2035. For de vannforsyningsystemene som har stort vedlikeholdsetterslep, vil dette medføre økt utskiftingstakt. Kostnadene forbundet med utbedringer av ledningsnett faller inn under selvkostregnskapet i kommunen og vil følgelig ikke medføre økt behov for kommunale bevilgninger. Kostnadene vil imidlertid enkelte steder kunne bli betydelige og nødvendigvis god planlegging også når det gjelder finansiering av tiltakene for å fordele kostnadene best mulig over tid. Kravet i forskriften om at vannverkene må ha en plan for vedlikeholdet vil kunne medvirke til å gjøre dette arbeidet lettere for kommunene.

8. HØRINGSSVAR

Alle typer høringssvar er velkomne. Vi ønsker som alltid, tilbakemeldinger på det materielle innholdet i forskriftsutkastet. I tillegg ønsker vi tilbakemeldinger på om språket i forskriftsutkastet gjør bestemmelsene mer forståelige.

Departementet har innført en ny løsning for høringsuttalelser. Høringsuttalelser kan avgis digitalt på denne siden. Høringsinstanser kan registrere seg, mellomlagre en uttalelse og laste opp vedlegg. Høringsinstansene kan også sende inn høringssvar uten å registrere seg. Alle kan avgi høringsuttalelse. Alle uttalelser er offentlige etter offentleglova og blir publisert, med mindre høringssvaret inneholder taushetsbelagt informasjon. Høringssvaret finner du her: <https://www.regjeringen.no/id2469673>.